ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០

ចេញជាចំហនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា៖ ពលរដ្ឋខ្មែរដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
CAMBODIAN CENTER FOR HUMAN RIGHTS

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា(ម.ស.ម.ក) គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ និងមិនមាននិន្នាការនយោបាយដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងការគោរពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា។ ទស្សនៈវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺកម្ពុជា គ្មានអំពើហិង្សា ដែលប្រជាពលរដ្ឋទទួលបានសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន មានសិទ្ធិស្មើគ្នា និងត្រូវបានផ្តល់អំណាចដើម្បីចូលរួមក្នុងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងទទួលបានការចែករំលែកផលប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍប្រទេសនៅកម្ពុជា។ យើងចង់បាននីតិរដ្ឋជាជាងនិទណ្ឌភាព-ស្ថាប័នរឹងមាំជាជាងបុគ្គលខ្លាំង- និងសង្គម សេរីពហុបក្សដែលភាពចម្រុះត្រូវបានគេ ស្វះស្វែងរក និងអបអរសាទរជាជាងការមិនអើពើ និងការដាក់ទោស។ ស្លាកសញ្ញារបស់យើងមានរូបព្រាបពណ៌សហោះហើរក្នុងរង្វង់ផ្ទៃមេឃពណ៌ខៀវ -បញ្ជាក់អំពីការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

របាយការណ៍នេះ *ចេញជាចំហនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា៖ ពលរដ្ឋខ្មែរដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា* គឺជាលទ្ធផលនៃគម្រោងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាកំពុងអនុវត្តន៍។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

របាយការណ៍នេះត្រូវបានចងក្រងឡើងដោយមានការជួយឧបត្ថម្ភពី Swedish Association for Sexuality Education (*Riksförbundet för sexuell upplysning*) ។ រាល់ខ្លឹមសារនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា។

ការសាកសួរបន្ថែម និងមតិយោបល់

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំនួរ ឬចង់បានព័ត៌មានបន្ថែមអំពីរបាយការណ៍នេះ ឬលោកអ្នកចង់ផ្តល់មតិកែលំអ សូមសរសេរអ៊ីម៉ែលមកកាន់www.cchrcambodia.org ។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម សូមទាក់ទង៖
មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
ផ្ទះលេខ ៧៩៨ ផ្លូវលេខ ៩៩
សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន
រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
អ៊ីម៉ែល៖ info@cchrcambodia.org
ទូរស័ព្ទ៖ +៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦៩ ០១
ទូរសារ៖ +៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦៩ ០២
វែបសាយ៖ http://www.cchrcambodia.org

ចេញជាចំហនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា៖ ពលរដ្ឋខ្មែរដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា

របាយការណ៍នៃមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
CAMBODIAN CENTER FOR HUMAN RIGHTS

មាតិកា

មាតិកា ៣

អក្សរកាត់ ៤

សេចក្តីសង្ខេប.. ៥

១. សេចក្តីផ្តើម ៨

២. ការយល់ឃើញនៃទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យេនឌ័រនៅកម្ពុជា................ ១២

ការយល់ឃើញផ្នែកវប្បធម៌ ១២

ការយល់ឃើញផ្នែកសាសនា.. ១៥

ការទទួលស្គាល់ផ្នែកនយោបាយ ១៦

៣. ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា ១៩

កង្វះខាតការយល់ដឹងនៅក្នុងគ្រួសារ និងសហគមន៍ ១៩

សំពាធផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងការរើសអើងលើការងារ ២១

ការរើសអើង និងការរំលោភបំពានពីរដ្ឋ ២៣

៤. សិទ្ធិមនុស្ស និងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា.. ២៤

ច្បាប់ជាតិ.. ២៦

ច្បាប់អន្តរជាតិ ២៨

ដំណើរការវិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិដទៃទៀត.. ៣០

៥. ចលនាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា... ៣៣

៦. សន្និដ្ឋាន ៣៧

៧. ឯកសារយោង ៣៩

អក្សរកាត់

"Cambodia"	ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
"Constitution"	រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
"CCHR"	មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
"ICCPR"	អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ
"ICESR"	អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌
"KHANA"	អង្គការសម្ព័ន្ធភាពខ្មែរប្រយុទ្ធនិងជំងឺអេដស៍
"LGBT"	អ្នកស្រលញ់ភេទដូចគ្នា
"LGBT Project"	គម្រោងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលអនុវត្តដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
"LGBT Groups and individuals"	ក្រុម និង បុគ្គលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដទៃទៀត
"MSM"	បុរសស្រលាញ់បុរស
"RGC"	រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
"RoCK"	សហគមន៍ឥន្ទធនូកម្ពុជា
"UDHR"	សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស
"Workshop"	សិក្ខាសិលាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា រៀបចំឡើងដោយ RoCK និងមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ នៅរាជធានីភ្នំពេញ។
"WSW"	ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី
"Yogyakarta Principles"	គោលការណ៍យូកយ៉ាកាតាក្នុងការអនុវត្តច្បាប់សិទ្ធិអន្តរជាតិលើទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យេនឌ័រ

សេចក្តីសង្ខេប

ដោយសារតែមានភាពខុសគ្នានៅក្នុងភាសា និងវប្បធម៌ ទស្សនៈនៃ 'ការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា' ដែលគេបានយល់ដឹងនៅប្រទេសលោកខាងលិចមិនអាចបកប្រែដោយផ្ទាល់ដើម្បីឲ្យគេអាចយល់បានទេនៅក្នុងបរិបទកម្ពុជា។ ផ្ទុយទៅវិញ ការយល់ដឹងនៅកម្ពុជាអំពីការរួមភេទកើតចេញមកពីទស្សនៈយែនឌ័រ អត្តចរិក និងលក្ខណៈបុគ្គល។ ការផ្តោតទៅលើអត្តចរិក និងលក្ខណៈបុគ្គលដែលត្រូវបានគេមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ជាជាងទំនោរផ្លូវភេទបានបង្ហាញថា ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនដែលរួមភេទដូចគ្នាមិនបានកំនត់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួនឯងទេ។

ក្នុងចំណោមអ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា គេមានអារម្មណ៍ជាទូទៅមួយក្នុងការសណ្តោសប្រណីដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ ដោយសារតែវប្បធម៌នេះមានមនុស្សភាគច្រើនជាអ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា ការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលត្រូវបានគេមើលឃើញថាជារឿងចម្លែកមិនបានទាក់ទាញនូវការសកម្មភាពឆ្លើយតបហួសហេតុដូចអ្វីដែលគេបានមើលឃើញនៅក្នុងវប្បធម៌នៃអ្នកកាន់សាសនាគ្រឹស្ត ឬសាសនាឥស្លាមឡើយ។ ពុទ្ធសាសនាមិនបានផ្តល់តម្លៃទៅលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬការបង្កើតកូនឡើយ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការបង្កើតកូនអាចត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាភាពវិជ្ជមាន ប្រសិនបើបាននាំមកនូវក្តីស្រលាញ់ និងការគោរព ប៉ុន្តែអាចមានផលអវិជ្ជមាន ប្រសិនបើមានការឈឺចាប់ ឬបញ្ហា។ នៅកម្ពុជាសំពាធផ្នែកវប្បធម៌ សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចបានបដិសេធចោលនូវទ្រឹស្តីរបស់ពុទ្ធសាសនាអំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍។ គេមិនបានភ្ជាប់ការពេបជ្រាយទៅនឹងមនុស្សដែលគ្មានកូន ឬមិនបានរៀបការឡើយ។

អតីតព្រះមហាក្សត្រនរោត្តម សីហនុបានសម្តែងការគាំទ្រជាសាធារណៈចំពោះអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ក៏ប៉ុន្តែអ្នកនយោបាយវិញមានទស្សនៈខុសៗគ្នា។ នៅឆ្នាំ២០០៧ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានកាត់កាល់កូនស្រីរបស់គាត់ដោយសារតែជាស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នា នៅខណៈពេលដែលសម្តេចបានអំពាវនាវឲ្យឪពុកម្តាយដែលមានកូនស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកុំមានការរើសអើងនឹងពួកគេ។ បញ្ហាប្រឈមដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាបានជួបប្រទះមិនត្រូវបានរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទទួលស្គាល់ឡើយ និងហាក់ដូចជាមិនបានដាក់បញ្ហាទាំងអស់នោះទៅក្នុងរបៀបវារៈរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលទាល់តែសោះ។

ការរួមភេទដូចគ្នាមិនខុសច្បាប់ទេនៅកម្ពុជា និងមិនមានទំនៀមទម្លាប់ក្នុងសាសនាប្រឆាំងនឹងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាឡើយ។ ក៏ប៉ុន្តែ អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជានៅតែប្រឈមនឹងការរើសអើង ឬការរំលោភបំពានពីសមាជិកគ្រួសារ និយោជក និងប៉ូលីស។

សង្គមកម្ពុជាអាចមានការសណ្ដោសប្រណីចំពោះសកម្មភាពរួមភេទដូចគ្នា ប្រសិនណាបើគ្មានការជាប់ទាក់ទង និងមិនបានប៉ះពាល់ដល់រចនាសម្ព័ន្ធប្រពៃណីគ្រួសារ។ អាកប្បកិរិយានៃការរួមភេទក្នុងចំណោមយុវជនអាចត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាការសាកល្បងដោយមិនមានគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារគេបានគិតថាស្ត្រីនៅតែមានភាពបរិសុទ្ធរហូតដល់ពេលរៀបការ។ គេអាចបំភ្លេចចោល ឬបន្តមិនយកចិត្តទុកដាក់លើការធ្វេសប្រហែសរបស់យុវជន។ ក៏ប៉ុន្តែ បុរសនឹងអាចរៀបការ និងក្លាយជាឪពុកកុមារ។ ដោយសារតែតួនាទីប្រពៃណីយែនឌ័រ ស្ត្រីមានលទ្ធភាពក្នុងការស្វែងរកទំនាក់ទំនងរវាងភេទដូចគ្នាតិចជាងបុរសដែលរួមភេទជាមួយបុរសទាំងជាលក្ខណៈឯកជន និងនៅកន្លែងសាធារណៈ។

ដោយសារតែគេបានផ្ដោតទៅលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការមានកូន អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាភាគច្រើននឹងទទួលរងសម្ពាធពីគ្រួសារដើម្បីបន្តវេនក្នុងគ្រួសារ។ ក្រៅពីនេះ កង្វះខាតនៃប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពសង្គមបានបង្ហាញថាអ្នកជំនាន់មុនបានទទួលបន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការគាំទ្រ និងថែទាំអ្នកជំនាន់ក្រោយនៃគ្រួសារ។ ការស្វែងរកទំនាក់ទំនងរវាងភេទដូចគ្នាគឺជាវិធីមួយដែលបុគ្គលភាគច្រើនមិនមានលទ្ធភាពផ្នែកសង្គម និងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចក្នុងការស្វែងរកបាន។ ភាពគ្រោះថ្នាក់នៃការផាត់ចេញពីសមាជិកគ្រួសារដែលជិតស្និត និងការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ដោយសារការរស់នៅក្រៅពីសមាជិកគ្រួសារអាចបញ្ជាក់ថាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនអាចរស់នៅបានតាមដែលពួកគេចង់បាន ឬចាំបាច់ត្រូវតែមានទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទដូចគ្នាដោយសម្ងាត់។

នៅពេលដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាហាក់ដូចជាបានប្រឈមមុខខ្លាំងនឹងការរំលោភបំពានពីគ្រួសារ និងសហគមន៍ខ្លួនឯង នៅពេលខ្លះពួកគេបានទទួលរងការឈឺចាប់ពីសង្គមជាតិតាមរយៈសកម្មភាពមួយចំនួនរបស់អាជ្ញាធរ។ អ្នកដែលមានសិទ្ធិអំណាចនៅក្នុងប្រទេសដែលជម្រុញ និងត្រួតពិនិត្យការរើសអើង ឬអំពើហិង្សាលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានស្រមៃឃើញទាំងដឹងខ្លួន និងមិនដឹងខ្លួនថាសកម្មភាពនេះជាទណ្ឌកម្មទៅលើអ្នកដែលមិនបានគោរពតាមទំនៀមទម្លាប់ ដែលគេបានទទួលយក។ ជនល្មើសតែងតែមានអារម្មណ៍ថាមានសិទ្ធិ ដោយមើលឃើញខ្លួនឯងថាមានឋានៈសង្គមខ្ពស់ជាង និងការគោរពផ្នែកសីលធម៌ខ្ពស់ជាងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាមិនស្អាតបាតផ្នែកសីលធម៌ និងជាពលរដ្ឋលំដាប់ថ្នាក់ទីពីរ។

មនុស្សស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដូចមនុស្សឯទៀតដែរ។ ច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិបានហាមឃាត់ការរើសអើងលើបុគ្គលទាំងអស់ ដោយសារផ្អែកលើបុគ្គលិកលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ និងធានាបានសិទ្ធិ និងសេរីភាពស្មើគ្នា និងការអនុវត្តច្បាប់ស្មើគ្នាលើបុគ្គលទាំងអស់។

គេឃើញមានដំណើរការវិវត្តន៍ជាវិជ្ជមាននៅកម្ពុជាដែលបញ្ជាក់ថាសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានកកើតឡើង។ នៅឆ្នាំ២០០៣ សកម្មជនកម្ពុជា និងអន្តរជាតិបានចាប់ផ្តើម *កម្មវិធី 'មោទនភាព'* នៅភ្នំពេញដែលជាការប្រារព្ធឡើងប្រចាំឆ្នាំ និងការទទួលស្គាល់សិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដោយមានសកម្មភាពដូចជា មហោស្រពភាពយន្ត សិល្បៈបង្ហាញ និងការប្រមូលផ្តុំលក្ខណៈសង្គម និងស្របពេលជាមួយទិវាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងបុរសរួមភេទជាមួយបុរស។ នេះគឺជា*ព្រឹត្តិការណ៍មោទនភាពធំជាងគេ* នៅភ្នំពេញនៅឆ្នាំ២០០៩ ដោយមានអ្នកចូលរួមជាង៥០០នាក់។

បន្ទាប់ពីជោគជ័យនៃព្រឹត្តិការណ៍នេះ អ្នកសម្របសម្រួលកម្មវិធីបានសម្រេចបង្កើត RoCK ។ គោលបំណងនៃក្រុមនេះគឺគាំទ្រ ពង្រឹង និងពង្រីកសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលមានស្រាប់នៅកម្ពុជា និងលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីបញ្ហា និងសិទ្ធិនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ អង្គការនេះចែកចេញជាក្រុមការងារ៤គឺ អប់រំសហគមន៍ សិទ្ធិ និងការតស៊ូមតិសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ការគាំទ្រស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី និងគណកម្មការរៀបចំកម្មវិធីមោទនភាពឆ្នាំ២០១០។ ការបង្កើត RoCK បានបញ្ជាក់ពីការរីកលូតលាស់យ៉ាងច្បាស់លាស់សម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទនៅកម្ពុជា ដើម្បីចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងបុព្វហេតុសិទ្ធិមនុស្ស។

ប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណេតបានជម្រុញឲ្យអ្នកស្រលាញ់ភេទកម្ពុជាភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នា ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងឲ្យបានទូលំទូលាយជាសកលនៅក្នុងសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងលទ្ធភាពនៃការចូលរួមផងដែរ។ ជីវិតសង្គមនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានភាពល្អប្រសើរឡើងនៅរាជធានីភ្នំពេញ និងខេត្តសៀមរាប ជាអ្វីដែលត្រូវបានគេមើលឃើញថាសហគមន៍សង្គមដែលមានជិតស្និតសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ នៅខណៈពេលដំណើរការវិវត្តន៍ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើទទួលបានការលើកទឹកចិត្ត គេត្រូវកត់សម្គាល់ផងដែរថា ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនដែលរស់នៅតំបន់ជនបទមិនបានដឹងពីដំណើរវិវត្តន៍នេះដែលបានកើតឡើងនៅភ្នំពេញឬតាមសហគមន៍លើប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណែត។

គម្រោងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៃមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាមានគោលបំណងធ្វើការផ្តល់អំណាចដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជាទាំងនៅតំបន់ទីក្រុង និងតំបន់ជនបទ តាមរយៈការផ្តល់នូវព័ត៌មាន និងការសម្របសម្រួលឲ្យក្រុម និងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាអាចបង្កើតទំនាក់ទំនងមានប្រសិទ្ធភាព ព្រមទាំងផ្តល់នូវការបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីចងក្រងឯកសារករណីរំលោភបំពានដែលបានកើតឡើងនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា។ គម្រោងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានឹងគាំទ្រអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជាលើសកម្មភាពតស៊ូមតិដើម្បីការទទួលស្គាល់លើការពិតដែលថាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានសិទ្ធិដូចមនុស្សរាល់ៗគ្នាដែរ។

១. សេចក្តីផ្តើម

ប្រទេសមួយកំពុងជាសះស្បើយពីការជិះជាន់ និងការបំផ្លិចបំផ្លាញដោយសង្គ្រាមអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ និងសង្គមដែលបានប្រឈមមុខ និងការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សនៅតំបន់ជាច្រើន បុគ្គលដែលជាបុរសស្រលាញ់បុរស ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី អ្នកស្រលាញ់ភេទទាំងពីរ និងអ្នកប្តូរភេទ(“អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា”)នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា(ប្រទេសកម្ពុជា)ជួបប្រទះនូវការលំបាក ក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិស្មើគ្នា។ ខណៈពេលដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទផ្ទុយគ្នាស្របច្បាប់នៅកម្ពុជា បុគ្គលដែលជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ទាំងនយោបាយ និងសង្គម។

បុគ្គលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា(អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា)នៅកម្ពុជាប្រឈមមុខនិងការរើសអើង និងការរំលោភបំពានពីក្រុមគ្រួសារ សហគមន៍ និងនិយោជកប៉ុណ្ណោះទេ គឺថែមទាំងទទួលរងពីស្ថាប័នរដ្ឋដូចជាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងប៉ូលីសជាដើម។ ទោះបីជាការឈ្លក់វង្វេងនឹងសាសនា និងការបៀតបៀនផ្លូវភេទជារឿងធម្មតា ឧបទ្ទវហេតុរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗមិនត្រូវបានកត់ត្រាទុក ដោយមិនបញ្ជាក់ពីភាពលំអៀងដែលទាក់ទងនិងអត្តសញ្ញាណរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលបណ្តាលមកពីខ្វះខាតការទទួលស្គាល់ និងការគាំទ្រក្នុងការឆ្លើយតបទៅនិងការរើងអើងបែបនោះ។ ដូច្នេះ បុគ្គលដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជារឿយៗ នឹងមិនរាយការណ៍ពីតួយ៉ាងនៃការរើសអើង និងការរំលោភបំពាន ដោយគ្មានសំណងនោះទេ។ អ្នកដែលធ្វើរបាយការណ៍នៃការរំលោភបំពាននោះអាចព្រងើយកន្តើយ ឬធ្វើឲ្យកាន់តែអាក្រក់ឡើង ឬការរំលោភបំពានបន្ថែម។ ជាលទ្ធផល បុគ្គលដែលជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅប្រទេសកម្ពុជាជារឿយៗមិនបានដឹងនូវកន្លែងដោះស្រាយ ពេលដែលទទួលរងភាពអយុត្តិធម៌។

កត្តាមួយសំខាន់ៗដែលជាប់ទាក់ទងនិងការរើសអើងប្រឆាំង និងបុគ្គលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាគឺការសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើប្រពៃណីគ្រួសាររបស់សង្គមកម្ពុជា។ បុគ្គលគ្រប់រូប និងទំនាក់ទំនងដែលប្រព្រឹត្តខុសបទដ្ឋានបានទទួលរងការពេបជ្រាយ។ សំពោធវប្បធម៌ សង្គម នយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចបានបញ្ជាក់ថាបុគ្គលគ្រប់រូបគួររៀបការជាមួយមនុស្សដែលមានភេទផ្ទុយគ្នា និងបង្កើតកូន។ បុគ្គលខ្លះទៀតថែមទាំងបដិសេធចោលនូវបុគ្គលដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទៀតផង។

ដោយសារការពេបជ្រាយទៅលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា និងការនៅតែស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការនិយាយពីបញ្ហានៃការរើសអើង គេមានការយល់ដឹងតិចតួចពីបទពិសោធន៍បុគ្គលដែលស្រលាញ់ភេទ

ដូចគ្នានៅក្នុងគ្រួសារ និងសហគមន៍របស់ពួកគេ។ បញ្ហានេះបានជម្រុញឲ្យមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាធ្វើការវាយតម្លៃពីស្ថានភាពនៅពេលថ្មីៗនេះ។ តាមរយៈការនិយាយជាមួយបុគ្គលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកំពុងរស់នៅតាមសហគមន៍ គម្រោងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៃមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបានរកឃើញថាមានសញ្ញាមួយចំនួននៃការកើតឡើងនៃសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ គម្រោងនេះនឹងផ្តល់អំណាចដល់សហគមន៍ក្នុងការលើកកម្ពស់សិទ្ធិនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា។

ខណៈពេលដែលរបាយការណ៍នេះប្រើប្រាស់បច្ចេកស័ព្ទរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដើម្បីពិភាក្សាពីស្ថានភាពរបស់ប្រជាជនដែលស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការចងចាំថាពាក្យបច្ចេកទេសទាំងនោះថ្មីចំពោះសង្គមកម្ពុជា រួមទាំងបុគ្គលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាផ្ទាល់ដែលមិនអាចបញ្ជាក់ពីអត្តសញ្ញាណខ្លួនឯងថាជា ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី បុរសស្រលាញ់បុរស អ្នកស្រលាញ់ភេទទាំងពីរ ឬអ្នកប្តូរភេទ (ដូចបានពិភាក្សានៅក្នុងផ្នែកទី២នៃរបាយការណ៍នេះ)។ បញ្ញត្តិនៃទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ ដែលបានកើតមាននៅប្រទេសអឺរ៉ុបអាចមិនត្រឹមត្រូវក្នុងការសម្របសម្រួលមធ្យោបាយផ្លូវភេទ ដែលយគេយល់ដឹងនៅកម្ពុជាទេ។ ដូច្នេះ បញ្ហាប្រឈមមួយទៀតចំពោះសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាគឺការស្វែងរកនូវភាសាដ៏សមស្របមួយ ដើម្បីប្រើនៅពេលមានការប្រជុំពិភាក្សាជាមួយប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាអំពីបញ្ហានៃទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។

នេះជាពេលវេលារដ៏សំខាន់សម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ចលនាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា។ របាយការណ៍នេះនឹងជាការចងក្រងឯកសារ និងការបង្ហាញពីស្ថានភាពថ្មីៗសំរាប់ប្រជាជនដែលស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាប៉ុណ្ណោះទេ តែក៏ជាការលើកកម្ពស់នូវការទទួលស្គាល់ពីសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងត្រួសត្រាយផ្លូវសម្រាប់ការពិភាក្សា និងការអប់រំអំពីសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលជាប់ទាក់ទងនិងបញ្ហានេះ។

គោលបំណង បរិបទ និងវិធីសាស្រ្តនៃការរៀបចំរបាយការណ៍នេះ

មកទល់សព្វថ្ងៃនេះ គេបានធ្វើការសិក្សាតិចតួចអំពីស្ថានភាពអ្នកស្រលញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា។ ការសិក្សាភាគច្រើនផ្តោតទៅលើបញ្ហាសុខភាពដែលទាក់ទងទៅនឹងសកម្មភាពផ្លូវភេទ។[1] របាយការណ៍

[1]ជាឧទាហរណ៍ សូមមើល តេអូដូរ អាំប្រូស៊ីអូ ខាតាឡា. ខា សុវណ្ណារ៉ា និង ជីវ៉ាត វាន់ មូរីក *ចេញពីស្រមោល៖ អាកប្បកិរិយារួមភេទពីបុរសទៅស្ត្រីនៅកម្ពុជា* (ភ្នំពេញ៖ អង្គការខាណា/សម្ព័ន្ធអង្គការអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងជម្ងឺអេដស៍ ២០០៣)។ ខា សុវណ្ណារ៉ា និង គ្រីស វ៉ត *បុរសដែលរួមភេទជាមួយបុរសនៅកម្ពុជា៖ ភាពងាយរងគ្រោះនៃជម្ងឺអេដស៍ ការពេបជ្រាយ និងការរើសអើង* (ភ្នំពេញ គោល នយោបាយ/ USAID ២០០៤)។ មីឆេ រូដូហ និងសារ៉ា ហាស៊ី *អាកប្បកិរិយារួមភេទភេទ ជម្ងឺកាមរោគ និងមេរោគអេដស៍ក្នុងចំណោមបុរសដែលរួមភេទជាមួយបុរសនៅភ្នំពេញ កម្ពុជា ២០០០* (ភ្នំពេញ៖ អង្គការសុខភាពគ្រួសារអន្តរជាតិ/ USAID ២០០២)។

នេះនឹងបង្ហាញពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា ដោយឈរលើទស្សនៈសិទ្ធិមនុស្សដែលបានកត់សម្គាល់ថាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានសិទ្ធិដូចគ្នានឹងអ្នកឯទៀតដែរនៅក្នុងសហគមន៍ ។

ផ្នែកទី២នៃរបាយការណ៍នេះបង្ហាញនូវទិដ្ឋភាពមួយចំនួននៃស្ថានភាពអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាតាមរយៈការពិនិត្យមើលការយល់ឃើញនៅក្នុងបរិបទសង្គម និងសាសនាទៅលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងវិសាលភាពដែលអ្នកនយោបាយបានទទួលស្គាល់ពីការព្រួយបារម្ភរបស់សហគមន៍នៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ តាមរយៈបទសម្ភាសន៍ និងការពិភាក្សាជាមួយអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជានៅទូទាំងប្រទេស ផ្នែកទី៣នឹងពិព័រណ៌នាអំពីបទពិសោធន៍ និងបញ្ហាប្រឈមដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជាបានជួប្រទះ។ ផ្នែកទី៤នឹងបង្ហាញអំពីទស្សនៈនៃការគោរពសិទ្ធិមនុស្សដោយបញ្ជាក់អះអាងថា អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជាមានសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដូចមនុស្សទាំងអស់នៅកម្ពុជា។ ការរើសអើងលើការទទួលស្គាល់ពីសិទ្ធិទាំងនេះត្រូវបានច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិហាមឃាត់។ ផ្នែកទី៥ធ្វើការសិក្សាអំពីការលេចចេញជារូបរាងឡើងនៃសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាដែលកំពុងតែមានការរីកច្រើន និងឱកាសនៃការបង្កើតឡើងនូវចលនាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជាមួយ ដើម្បីជម្រុញឲ្យមានការទទួលស្គាល់ និងការគោរពសិទ្ធិស្មើគ្នានៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។

ការស្រាវជ្រាវនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះធ្វើឡើងតាមរយៈបទសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជាប្រហែល៦០នាក់ កាលពីខែកញ្ញា និងខែតុលា ឆ្នាំ២០១០។ បទសម្ភាសន៍បានធ្វើឡើងនៅរាជធានីភ្នំពេញ ខេត្តកណ្តាល កំពង់ធំ សៀមរាប បាត់ដំបង បន្ទាយមានជ័យ ពោធិសាត់ កំពង់ឆ្នាំង កំពង់ស្ពឺ តាកែវ និងព្រះសីហនុ។ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបានជួបជាមួយអ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍ជាក្រុម និងលក្ខណៈឯកជន។ របៀបនៃការសម្ភាសន៍មិនមានលក្ខណៈផ្លូវការឡើយ។

សារសំខាន់ៗដែលមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបាន ទទួលគឺថាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកំពុងទាមទារ៣ចំនុចគឺ (១) ការបញ្ឈប់ការរើសអើងនឹងពួកគេនៅក្នុងគ្រួសារ សាលារៀន និងសហគមន៍ (២) មានលទ្ធភាពក្នុងការរស់នៅជាមួយអ្នកដែលខ្លួនស្រលាញ់ និងមានគ្រួសារ និង(៣)មានការងារធ្វើដោយគ្មានការរើសអើង។

របាយការណ៍នេះគឺជាលទ្ធផលនៃគម្រោងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៃមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាសម្រាប់រយៈពេលបីឆ្នាំដែលនឹងផ្តោតលើការធ្វើផែនទីនៃស្ថាប័នដែលធ្វើការជាមួយអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងនាំឲ្យក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលមានស្រាប់ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ការផ្តួចផ្តើមនៅតាមសហគមន៍ អង្គការមហាជន ព្រមទាំងក្រុម និងបុគ្គលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានជួបគ្នា។ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាមានគោលបំណងផ្តល់អំណាចដល់ក្រុម និងបុគ្គលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដើម្បីចងក្រងឯកសារ និងធ្វើការរាយការណ៍ពីការរំលោភបំពាន និងការរើសអើងលើអ្នកស្រលាញ់

ភេទដូចគ្នាព្រមទាំងគាំទ្រចលនាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា តាមរយៈការស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀតអំពីបញ្ហា ដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាបានជួបប្រទះ។

២. ការយល់ឃើញនៃទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រនៅកម្ពុជា

អាកប្បកិរិយាចំពោះសេចក្តីស្នេហា និងការរួមភេទរវាងភេទដូចគ្នាខុសប្លែកគ្នាទៅតាមវប្បធម៌ និងក្នុងប្រវត្តិសាស្រ្តមនុស្ស។ ក៏ប៉ុន្តែ ដោយមិនគិតអំពីភាពខុសគ្នាផ្នែកវប្បធម៌នៃអាកប្បកិរិយា សេចក្តីស្នេហារវាងភេទដូចគ្នា និងសកម្មភាពរួមភេទដូចគ្នាបានកើតឡើងនៅក្នុងសង្គមជាច្រើន។ វប្បធម៌ទាំងអស់មានគុណតម្លៃរៀងៗខ្លួនៗ ទាក់ទននឹងទំនាក់ទំនងសមស្រប និងមិនសមស្រប និងការប្រព្រឹត្តផ្លូវភេទ។ អាកប្បកិរិយា និងការយល់ឃើញដែលបានឡើងនៅក្នុងវប្បធម៌នីមួយៗបានកំនត់ថាតើសកម្មភាពមួយណាអាចត្រូវបានទទួលយក ទទួលរងការពេបជ្រាយ ឬក៏ត្រូវបានដាក់ពិន័យ។ ផ្នែកនេះពិនិត្យមើលអំពីការយល់ឃើញនៃការកំនត់យែនឌ័រ និងទំនោរផ្លូវភេទនៅកម្ពុជា។

ការយល់ឃើញផ្នែកវប្បធម៌

ដោយសារតែភាសា និងវប្បធម៌ខុសពីគ្នា បញ្ញត្តិនៃការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលបានយល់នៅប្រទេសអឺរ៉ុបមិនចាំបាច់ត្រូវបកប្រែ ឬយល់ដឹងដោយផ្ទាល់នៅក្នុងបរិបទនៃប្រទេសកម្ពុជាទេ។ ភាសាខ្មែរមិនមានវាក្យស័ព្ទសម្រាប់ពិពណ៌នាឲ្យពិតប្រាកដពីការស្រលាញ់នៃភេទ និងអាកប្បកិរិយាផ្លូវភេទឡើយ។ នេះមានន័យថា គ្មានពាក្យសម្រាប់ពិពណ៌នាអំពីមនុស្សស្រលាញ់ភេទផ្ទុយគ្នា ស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងស្រលាញ់ភេទទាំងពីរឡើយ។ ប្រជាជនកម្ពុជាមិនមានទំនៀមទម្លាប់បែងចែកមនុស្សតាមរបៀបនេះទេ។

ផ្ទុយទៅវិញ ប្រជាជនកម្ពុជាយល់ដឹងពីភេទ គឺបណ្តាលមកពីបញ្ញត្តិនៃយែនឌ័រ អត្តចរិក និងបុគ្គលិកលក្ខណៈនៅក្នុងករណីនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដែលប្រជាជនកម្ពុជាយល់ដឹងពីបញ្ញត្តិនៃយែនឌ័រ និងភេទមានលក្ខណៈតឹងរឹងតិចតួចជាងការបែងចែកផ្នែកប្រុស ឬ ស្រី[2] នៅប្រទេសអឺរ៉ុប។ យែនឌ័រត្រូវបានពិព័រណ៌នាជាម្មតាដោយប្រើពាក្យ "ស្រី និង "ប្រុស" ដែលមានន័យថា "មនុស្សភេទស្រី" និង "មនុស្សភេទប្រុស"។ ពាក្យថាញី និងឈ្មោល ក៏បានចង្អុលប្រាប់ពីយែនឌ័រដែលមានន័យថា "ប្រុស" និង "ស្រី"

[2] បាបារា អឺស *យែនឌ័រចំរុះ៖ អត្តសញ្ញាណភេទទីបីពីប្រុសទៅស្រី និងកម្មវិធីអេដស៍នៅកម្ពុជា យែនឌ័រ និងការអភិវឌ្ឍ វ៉ុល ១៤ លេខ ២ ខែកក្កដា ២០០៦ ទំព័រទី ២៦០។*

ផងដែរ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ខណៈពេលដែលគូនៃពាក្យនេះត្រូវបានប្រើដើម្បីកំនត់ពីផ្នែកជីវសាស្ត្ររបស់មនុស្ស នៅក្នុងបរិបទខ្លះ ពាក្យទាំងអស់នោះត្រូវបានប្រើចំពោះសត្វ និងរុក្ខជាតិជាង។[3]

ពាក្យទី៥ គឺ *ខ្ទើយ* ដែលប្រើសម្រាប់ពិព័រណ៌នាអំពីយែននឌ័រផងដែរ តែមានការបកស្រាយផ្សេងពីគ្នា។ វាត្រូវបានកំនត់នៅក្នុងវចនានុក្រមវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យថា គឺជាមនុស្សដែលមានប្រដាប់បន្តពូជជាប្រុសផង និងស្រីផង។[4] ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាត្រូវគេបានប្រើជាធម្មតាដើម្បីពិព័រណ៌នាអំពីអ្នកទាំងឡាយណាដែលមានផ្នែកជីវសាស្ត្រជាមនុស្សប្រុស ឬមនុស្សស្រីធម្មតា ប៉ុន្តែបែរជាបង្ហាញពីបុគ្គលិកលក្ខណៈផ្ទុយពីភេទរបស់ខ្លួន។ តាមការឆ្លុះបញ្ចាំងពីការបកស្រាយខាងលើ ពាក្យ *ខ្ទើយ* ជារឿយៗត្រូវបានប្រើដើម្បីពិព័រណ៌នាពីមនុស្សប្រុសដែលស្លៀកពាក់ជាស្រី។[5]

នៅពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជាមិនបានបែងចែកមនុស្សទូទៅដោយផ្អែកលើការស្រលាញ់នៃភេទ និងអាកប្បកិរិយាផ្លូវភេទមានភាពខុសប្លែកផ្សេងៗគ្នាដើម្បីជួយពន្យល់ពីភេទ។ សង្គមកម្ពុជាកត់សំគាល់ពីភាពខុសប្លែកគ្នាពីរនៃប្រភេទបុគ្គលិកលក្ខណៈ ឬចរិតសម្រាប់បុរស។ ចរិកមនុស្សស្ត្រីត្រូវបានស្គាល់ថាជាទន់ភ្លន់ ត្រូវបាននិយាយថាដើម្បីធ្វើឲ្យបុគ្គលិកលក្ខណៈដូចទៅនិងស្ត្រី។ ចំណែកឯចរិកមនុស្សប្រុស ឬប្រភេទចរិកលក្ខណៈរឹងមាំបានបង្ហាញពីអ្វីដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាមានលក្ខណៈប្រពៃណីជាបុគ្គលិកលក្ខណៈជាបុរសច្រើនជាង។[6]

ការផ្តោតលើលក្ខណៈអត្តចរិកទាំងនេះ និងអាកប្បកិរិយាដែលមើលឃើញពីខាងក្រៅជំនួសឲ្យទំនោរផ្លូវភេទ នោះមានន័យថាប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនដែលជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនបង្ហាញថាខ្លួនរបស់ពួកគេថាអញ្ចឹងទេ។ សូម្បីតែនៅពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជាប្រើពាក្យថា "ខ្ទើយ" ពួកគេជាទូទៅសំដៅទៅលើបុរសដែលមើលពីខាងក្រៅទៅជាស្ត្រី ឬក្នុងចំនួនតិចតួចណាស់សំដៅលើស្ត្រីដែលមើលពីខាងក្រៅទៅជាបុរស។ ដូច្នេះ បុគ្គលគ្រប់រូបអាចពិព័រណ៌នាខ្លួនរបស់ពួកគេថាជា "អ្នកស្រលាញ់ភេទផ្ទុយគ្នា" ដែលផ្ទុយពីសកម្មភាពនៃការស្រលាញ់ផ្អែកភេទដូចគ្នារបស់ពួកគេ។ ដូចដែលប្រជាជនកម្ពុជា

---

[3] ផុង តាន *កម្មវិធីបង្ការជំងឺអេដស៍៖ ការសិក្សាអំពីការួមភេទរវាងបុរសទៅបុរសនៅកម្ពុជា* (ភ្នំពេញ អង្គការ UNESCO ឆ្នាំ២០០៨) ទំព័រទី២១ ។ អាចរកបាននៅ http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001630/163077E.pdf ។

[4] ដូចខាងលើ។

[5] ផុង តាន ទំព័រទី២២។

[6] ផុង តាន ទំព័រទី២២-២៦។

ម្នាក់បានអះអាងថា "ខ្ញុំមិនមែនជាខ្ទើយទេ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែចូលចិត្តរួមភេទជាមួយបុរស។"[7] ហេតុនេះ សកម្មជន និងអ្នកស្រាវជ្រាវបានប្រើពាក្យថា "ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី" (WSW) និង "បុរសស្រលាញ់បុរស" (MSM) ដើម្បីពិព័រណ៌នាពីស្ត្រី និងបុរសដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង។[8] ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏បច្ចេកស័ព្ទនៅតែមានបញ្ហាដូចមានការពិភាក្សាខាងក្រោម។

ក្រុមនៃពាក្យបច្ចេកទេសផ្សេងទៀតប្រើដើម្បីបែងចែកបុគ្គលិកលក្ខណៈ និងអត្តចរិករបស់ បុរសស្រលាញ់បុរស។ អត្ថបទរបស់លោក បាបារា អឺស នៅក្នុងទនានុប្បវត្តិ ដែលមានចំណងជើងថា *យេនឌ័រ និងការអភិវឌ្ឍ* បានពិព័រណ៌នាអំពី "សក់ខ្លី" "សក់វែង" (ស្រីស្រស់ ឬស្រីមានមន្តស្នេហ៍) និង "បុរសពិត (មនុស្ស ពិតប្រាកដ ឬមនុស្សភេទប្រុស)។[9] ពាក្យ*សក់ខ្លី* និង*ប្រុសស្អាត* (ប្រុសសង្ហារ) ត្រូវបានប្រើនៅពេលខ្លះ ដើម្បីបែងចែកបុរសដែលស្លៀកពាក់ និងបង្ហាញថាជាបុរស ប៉ុន្តែអាចរួមភេទជាមួយបុរសនិងជាមួយស្ត្រី។ ខណៈពេលដែលពួកគេអាចបង្ហាញរូបរាងជាស្ត្រីដែលខុសពីច្បាប់ទម្លាប់សង្គម អត្តចរិកខាងក្រៅរបស់ពួកគេធ្វើឲ្យពួកគេធ្វើការបញ្ជ្រាបខ្លួនទៅក្នុងសង្គម។ អ្នកសក់ខ្លីមួយចំនួនតូចរួមភេទតែជាមួយបុរសតែប៉ុណ្ណោះ។[10] ជាធម្មតា ពួកគេរៀបការ ហើយប្រពន្ធរបស់ពួកគេមិនដឹងថាពួកគេអាចរួមភេទជាមួយមនុស្សដែលមានភេទដូចគ្នាបានទេ។[11] ចំណែកឯអ្នកមួយចំនួនដែលស្លៀកពាក់ជា*ស្រីស្រស់* (ស្រីមានមន្តស្នេហ៍) ក្នុងការចូលរួមពិធីផ្សេងៗ ជាធម្មតាពួកគេមិនស្លៀកពាក់ផ្ទុយពីភេទរបស់ពួកគេទេនៅតាមទីសាធារណៈ។ "អ្នកសក់ខ្លី" ខ្លះអាចមានកត្តាចិត្តសាស្ត្រជា "អ្នកសក់វែង" ប៉ុន្តែត្រូវកាត់សក់ ខ្លីដើម្បីឲ្យសង្គមទទួលស្គាល់ពួកគេ។[12]

ស្រីស្រស់ រឺ"សក់វែង" ជាអ្នកប្តូរភេទដែលពាក់សក់វែង ហើយបង្ហាញការស្លៀកពាក់ និងសកម្មភាពជាស្ត្រី។ ពួកគេអាចចាក់អរម៉ូនដើម្បីផ្លាស់ប្តូររូបរាងរបស់ពួកគេ ឬបើសិនជាពួកគេមានប្រាក់ ពួកគេអាចវះកាត់ប្តូរភេទបាន។ នៅពេលដែលពួកគេអាចចាត់ទុកខ្លួនពួកគេថាជា "ខ្ទើយ" ពួកគេអាចនឹងរងការប្រមាថ ឬការរើសអើងដោយការហៅពួកគេថាជា "ខ្ទើយ" ជាជាងហៅថា*ស្រីស្រស់* ពីអ្នកដទៃ។[13]

---

[7] Integrated Regional Information Network (IRIN), *កម្ពុជា៖ ផ្តោតលើបុរសរួមភេទជាមួយបុរសដូចគ្នា និងការរីករាលដាលនៃជំងឺអេដស៍* ចេញផ្សាយថ្ងៃទី៣ មករា ២០០៧។ លោកអ្នកអាចរកបាននៅ http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=62964។

[8] MSM សំដៅទៅលើបុរសដែលបានចូលរួមសកម្មភាពរួមភេទជាមួយបុរសដូចគ្នា តែមិនមិនចាំបាច់ហៅពួកគេថារួមភេទដូចគ្នាឡើយ។

[9] បាបារា អឺស ទំព័រទី២៦១–២៦៣។

[10] បាបារា អឺស ទំព័រទី២៦១។

[11] ដូចខាងលើ។

[12] ដូចខាងលើ។

[13] បាបារា អឺស ទំព័រទី២៦២។

តាមលក្ខណៈចិត្តសាស្ត្រ ពួកគេបានចាត់ទុកខ្លួនពួកគេថាជាស្ត្រី ហើយចង់រួមរស់ជាមួយ"បុរសពិត"។[14] ដោយសារតែមូលហេតុនេះ ទើបពាក្យ MSM មិនត្រឹមត្រូវទេនៅពេលប្រើប្រាស់ចំពោះ*ស្រីស្រស់។*

គេគួរតែត្រូវគេសង្កត់ធ្ងន់ថា ខណៈពេលដែលភាសានិងបច្ចេកស័ព្ទជួយពន្យល់នូវរបៀប ដែលបញ្ញាត្តិយែនឌ័រ និងភេទ ត្រូវបានយល់នៅប្រទេសកម្ពុជា បុគ្គលិកលក្ខណៈ និងសេចក្តីស្រលាញ់របស់បុគ្គលម្នាក់ៗមានលក្ខណៈតែមួយឬអាចមិនមានភាពចាំបាច់ដើម្បីធ្វើការបែងចែកប្រភេទនោះទេ។

ការយល់ឃើញផ្នែកសាសនា

នៅឆ្នាំ២០០៤ អតីតព្រះមហាក្សត្រនរោត្តម សីហនុបានលើកឡើងអំពីទស្សនៈរបស់ព្រះពុទ្ធទៅនឹងការរួមភេទថា "បុរសស្រលាញ់បុរស និងស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីនឹងមិនកើតមានទេ ប្រសិនបើព្រះមិនបានបង្កើតពួកគេ។ ក្នុងនាមជាអ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា ខ្ញុំត្រូវមានមេត្តាធម៌ចំពោះមនុស្សទាំងឡាយណាដែលមិនដូចខ្ញុំ លើកលែងតែអ្នកដែលមិនធ្វើបាបអ្នកដទៃ និងមិនសម្លាប់អ្នកណាម្នាក់។”[15]

ក្នុងចំណោមអ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា គេមានអារម្មណ៍ជាទូទៅមួយក្នុងការសណ្តោសប្រណីដល់ការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ ពាក្យទូន្មានសំខាន់ៗនៃព្រះពុទ្ធសាសនាធានាថាសកម្មភាពរបស់អ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា គឺគ្មានការឈឺចាប់ មានប្រយោជន៍ និងថាពួកគេទាំងអស់គ្នាជម្រុញការធ្វើអំពើល្អ។ នៅពេលដែលការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាអាចត្រូវគេមើលឃើញដូចគ្នានឹង “ បាបកម្ម ” ឥទ្ធិពលដែលជ្រួតជ្រាបនៃព្រះពុទ្ធសាសនាបានធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាប្រកាន់យកទ្រឹស្តី “រស់នៅ និងឲ្យរស់នៅ” ឬ “មិនសួរមិនប្រាប់” ទាក់ទងនឹងទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។ ដោយសារតែក្នុងវប្បធម៌នេះ មនុស្សភាគច្រើនជាអ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនាការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលត្រូវបានគេមើលឃើញថាជារឿងចម្លែកដែលមិនបានទាក់ទាញនូវសកម្មភាពឆ្លើយតបហួសហេតុ ដូចអ្វីដែលគេបានមើលឃើញនៅក្នុងវប្បធម៌នៃអ្នកកាន់សាសនាគ្រឹស្ត ឬសាសនាឥស្លាមឡើយ។

នៅពេលដែលដំណាក់កាលនៃអរិយមគ្គអង្គ៨ដើម្បីឆ្ពោះទៅរកការត្រាស់ដឹងបានរៀបរាប់អំពីអំពីសកម្មភាពរួមភេទ គេមិនមានការហាមប្រាមជាក់លាក់ណាមួយនៃការរួមភេទដូចគ្នាឡើយ។ ដំណាក់កាលទី២បាននិយាយថា “អ្នកត្រូវតែលះបង់នូវភាពសប្បាយរីករាយទាំងអស់។”[16] នេះសំដៅទៅលើគ្រប់

---

[14] ដូចខាងលើ។

[15] អាឡិច ស្ពីលើស “ខ្ញុំមិនមែនប្រុសស្រលាញ់ប្រុសទេ មហាក្សត្រដែលមានអាយុ៨១ឆ្នាំ និងមានកូន១៤នាក់“ សារព័ត៌មានដេលីតេលេក្រាហ្វ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៥ កុម្ភៈ ២០០៤។ អាចរកបាននៅ http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/cambodia/1455293/Im-not-gay-says-81-year-old-monarch-with-14-children.html

[16] អរិយមគ្គអង្គ៨នៃពុទ្ធសាសនា *ពុទ្ធសាសនា និងការរួមភេទ។* អត្ថបទលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណេតដែលមិនមានកាលបរិច្ឆេទ។ អាចរកបាននៅ http://www.religioustolerance.org/hom_budd0.htm ។

រូបភាពនៃសកម្មភាពផ្លូវភេទ ប៉ុន្តែបានទាមទារភាពឲ្យនៅលីវទាំងស្រុងទេ។ ដំណាក់កាលទី៥បានហាមឃាត់ "សកម្មភាពផ្លូវភេទខុសច្បាប់"។[17] អ្នកសិក្សារៀនសូត្រពីពុទ្ធសាសនាតែងតែបកប្រែទង្វើបែបនេះថាជា "ការរំលោភ ការបៀតបៀនផ្លូវភេទ ការបំពានផ្លូវភេទលើកុមារ និងការមិនស្មោះត្រង់ជាមួយដៃគូ"។[18] គេមិនមានការដាក់កម្រិតរវាងអាកប្បកិរិយានៃការរួមភេទដូចគ្នា ឬខុសគ្នាឡើយ គឺថាវាត្រូវតែគ្មានការឈឺចាប់ ហើយត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងបង្ហាញពីការស្រលាញ់ដោយគោរព និងផ្ដល់ភាពសប្បាយរីករាយឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។[19]

ដោយខុសប្លែកពីការយល់ឃើញនៃបរិបទវប្បធម៌ និងការយល់ឃើញក្នុងសង្គម ពុទ្ធសាសនាមិនបានផ្ដល់តម្លៃលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬការបង្កើតកូនឡើយ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការបង្កើតកូនអាចត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាភាពវិជ្ជមាន ប្រសិនបើបាននាំមកនូវក្ដីស្រលាញ់ និងការគោរព។ ប៉ុន្តែអាច មានផលអវិជ្ជមាន ប្រសិនបើមានការឈឺចាប់ ឬបញ្ហា។ ភាពនៅលីវតែងតែទទួលបានការគោរពនៅក្នុងពុទ្ធសាសនា ដើម្បីជាការសង្ឃឹមក្នុងការសម្រេចបានការត្រាស់ដឹងកម្រិតខ្ពស់។ គេមិនបានភ្ជាប់ការពេបជ្រាយទៅនឹងមនុស្សដែលគ្មានកូន ឬមិនបានរៀបការឡើយ។ នៅកម្ពុជា សំពាធផ្នែកវប្បធម៌ សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចបានបដិសេធចោលនូវទ្រឹស្ដីនាំពុទ្ធសាសនាលើអាពាហ៍ពិពាហ៍។ តម្លៃគ្រួសារមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំង និងបានដាក់សំពាធយ៉ាងធ្ងន់ទៅលើកូនប្រុស និងកូនស្រីក្នុងការរៀបការ និងមានកូន។

ការទទួលស្គាល់ផ្នែកនយោបាយ

នៅឆ្នាំ២០០៤ អតីតព្រះមហាក្សត្រ នរោត្តម សីហនុ បានឆ្លើយតបនៅលើគេហទំព័ររបស់ទ្រង់ទៅនឹងសេចក្ដីរាយការណ៍តាមសារព័ត៌មានស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍នៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅទីក្រុងសាន់ហ្វ្រាន់ស៊ីស្កូ ដោយបានរៀបរាប់ថាជា "លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី" ហើយកម្ពុជាគួរតែអនុញ្ញាតឲ្យមាន "អាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងបុរស និងបុរស ឬរវាងស្ត្រី និងស្ត្រី"[20]។ សម្ដេចបានសម្ដែងនូវការគោរពរបស់ទ្រង់ចំពោះបុរសស្រលាញ់បុរស និងស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី ដោយមានព្រះរាជបន្ទូលថា "ពួកគេគឺជាពួកគេ" ដោយសារ ព្រះស្រលាញ់រសជាតិគ្រប់បែបយ៉ាងនៃជីវិត ។"[21] ហើយព្រះអង្គក៏បានលើកឡើងទៀតថា ភេទទីបីគួរតែត្រូវបាន "ទទួលស្គាល់ និងយកចិត្តទុកដាក់នៅក្នុងសហគមន៍ជាតិ។"[22] អតីតរដ្ឋមន្ត្រី

---

[17] ដូចខាងលើ។

[18] យេរី ត្រាំបាត់ *ពុទ្ធសាសនា និងការរួមភេទ*។ អត្ថបទលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណេតដែលមិនមានកាលបរិច្ឆេទ។ អាចរកបាននៅ http://www.enabling.org/ia/vipassana/Archive/T/Trembath/buddhismAndHomosexualityTrembath.html។

[19] ដូចខាងលើ។

[20] "ព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជាគាំទ្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នា" សារព័ត៌មានប៊ីប៊ីស៊ី ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ២០ កុម្ភៈ ២០០៤។ អាចរកបាននៅ http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/3505915.stm។

[21] ដូចខាងលើ។

[22] ដូចខាងលើ។

ក្រសួងកិច្ចការនារី លោកជំទាវ មូរ សុខហួរ បានបង្ហាញនូវការគាំទ្រទៅដល់ពលរដ្ឋខ្មែរដែលជាអ្នកភេទទីបីផងដែរ។[23]

ក៏ប៉ុន្តែ ជាទូទៅអ្នកនយោបាយហាក់ដូចជាមិនចាប់អារម្មណ៍នឹងកង្វល់របស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាសោះ។ វាហាក់ដូចជាថា សិទ្ធិអាពាហ៍ពិពាហ៍នៃភេទដូចគ្នានឹងមិនទំនងជារបៀបវារៈរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងរយៈពេលឆាប់ៗនេះទេ។ ដូចដែលសារព័ត៌មាន ឌឹ ភ្នំពេញប៉ុស្ដិ៍បានរាយការណ៍ថា ឯកឧត្តម ជាម យៀប តំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សប្រជាជន បានពន្យល់ថាហេតុអ្វីបានជាសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនមែនជាអាទិភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល ដោយបាននិយាយថា “មកទល់ពេលនេះ យើងមានត្រឹមតែទំនៀមទម្លាប់ដែលបុរសរៀបការជាមួយនារី។ រដ្ឋាភិបាលត្រូវតែផ្ដោតលើការអភិវឌ្ឍប្រទេស មុនពេលបានចាប់ផ្ដើមគិតអំពីច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍នៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។”[24]

នៅក្នុងអត្ថបទដដែលនោះផងដែរ ឯកឧត្តម សុន ឆ័យ អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសមរង្ស៊ីបាននិយាយថា ប្រទេសកម្ពុជាមិនមានប្រពៃណី ឬទំនៀមទម្លាប់ក្នុងការទទួលស្គាល់អ្នកដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដូចនៅប្រទេសអឺរ៉ុបទេ។ តាមដែលលោកបានដឹង គេនៅមិនទាន់មានសំណើរសុំជាផ្លូវការណាមួយត្រូវបានរៀបចំឡើងទៅកាន់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការធ្វើឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នាស្របច្បាប់នៅឡើយទេ។ ឯកឧត្តមបាននិយាយទៀត ថាយើងប្រហែលពិចារណាអំពីការធ្វើច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍នៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ប្រសិនបើយើងទទួលបានការស្នើសុំពីអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាទាំងនោះ។”[25]

ក៏ប៉ុន្តែ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ហាក់ដូចជាបានផ្តល់នូវសារមិនច្បាស់លាស់លើគាំទ្រទៅដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជា។ នៅឆ្នាំ២០០៧ សម្តេចបានកាត់កាល់កូនស្រីចិញ្ចឹមជាសាធារណៈនៅក្នុងសន្ទរកថាទៅកាន់និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សា ដោយលើកឡើងពីការដែលថា នាងជាមនុស្សស្រីស្រលាញ់ស្រីដូចគ្នា។ សម្តេចបាននិយាយថា "ខ្ញុំមានបញ្ហារបស់ខ្ញុំ។ កូនស្រីចិញ្ចឹមរបស់ខ្ញុំមានប្រពន្ធ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងសុំឲ្យតុលាការកាត់កាល់នាងពីគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ។"[26] ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្ដី

---

[23]ក្រុមប្រឹក្សាអន្តោប្រវេសន៍ និងជនភៀសខ្លួនកាណាដា ព័ត៌មានប្រុសស្រលាញ់ស្រុសនៅអាស៊ីដោយ *Utopia* ៖ គណបក្សរាជានិយមកម្ពុជាចែចង់អ្នកបោះឆ្នោតភេទទីបី ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ២០ កក្កដា ២០០៣។ អាចរកបានៅ http://www.utopia-asia.com/unews/article_2003_07_20_210927.htm។ អ្នកស្រី មូរ សុខហួរបានទៅជួបសហគមន៍អ្នកភេទទីបីដែលងាយរងគ្រោះ ដោយទទួលស្គាល់អំពីការខ្វះខាតការតំណាងនៅក្នុងសង្គម និងនិយោបាយនៅកម្ពុជា និងធ្វើការប្តេជ្ញាថានឹងតស៊ូដើម្បីទទួលបានការគោរព និងសមភាពច្រើនជាងនេះ។

[24] គាំ ទិវា និងម៉េង ហឿង “ដូចៗគ្នា ប៉ុន្តែរៀបការបាន” សារព័ត៌មាន ឌឹ ភ្នំពេញបុស្ត៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ២២ កញ្ញា ២០១០។

[25] គាំ ទិវា និងម៉េង ហឿង “ដូចៗគ្នា ប៉ុន្តែរៀបការបាន” សារព័ត៌មាន ឌឹ ភ្នំពេញបុស្ត៍: ឡៃហ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ២២ កញ្ញា ២០១០ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/index.php/2010092242205/LIFT/same-same-but-married.html។

[26] រ៉យទ័រ *សម្តេច ហ៊ុន សែនរងការរិះគន់ដោយសារកាត់កាលកូនស្រី* ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ៣១ តុលា ២០០៧។ អាចរកបាននៅ http://www.reuters.com/article/idUSBKK11415620071031។

នៅក្នុងសន្ទរកថាដដែលនោះ សម្តេចបានជម្រុញឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាកុំយកគំរូតាមសម្តេច។ "ខ្ញុំជម្រុញឲ្យឪពុកម្តាយដែលមានកូនស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកុំរើសអើងនឹងពួកគេ និងកុំប្រមាទពួកគេ ដោយសារពួកគេជាមនុស្សភេទទីបីឲ្យសោះ។”[27]

[27] ដូចខាងលើ។

៣. ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅកម្ពុជា

ការរួមភេទដូចគ្នាគឺមិនខុសច្បាប់នៅកម្ពុជា និងគ្មានទំនៀមទម្លាប់សាសនាប្រឆាំងនឹងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាឡើយ។ កត្តាទាំងអស់នេះអាចបង្ការទប់ស្កាត់ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដូចនៅប្រទេសអាហ្វ្រិក និងប្រទេសឥស្លាមជាដើម។ ក៏ប៉ុន្តែ អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជានៅតែប្រឈមនឹងការរើសអើង និងការរំលោភបំពានពីសមាជិកគ្រួសារ សង្គម និយោជក អាជ្ញាធរ អ្នកនយោបាយ និងប៉ូលីស។

កង្វះខាតការយល់ដឹងនៅក្នុងក្រុមគ្រួសារ និងសហគមន៍

សង្គមកម្ពុជាអាចមានការសណ្តោសប្រណីចំពោះសកម្មភាពរួមភេទរវាងបុរសដូចគ្នា (ក្នុងករណី"សក់ខ្លី" និង"បុរសពិត") ប្រសិនណាបើគ្មានការជាប់ទាក់ទងនិងមិនបានប៉ះពាល់ដល់រចនាសម្ព័ន្ធគ្រួសារជាប្រពៃណី។ អាកប្បកិរិយានៃការរួមភេទក្នុងចំណោម យុវជនអាចត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាការសាកល្បងដោយគ្មានគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារគេបានគិតថាស្ត្រីនៅតែមានភាពបរិសុទ្ធរហូតដល់ពេលរៀបការ។ គេអាចបំភ្លេចចោល ឬបន្តមិនយកចិត្តទុក ដាក់លើការធ្វេសប្រហែសរបស់យុវជន។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅទីបញ្ចប់ បុរសនឹងអាចរៀបការ និងក្លាយជាឪពុកកុមារ។

ស្ថានការណ៍នេះបានធ្វើឲ្យមានការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងចំណោមយុវជន។ បុគ្គលដែលជាបុរសស្រលាញ់បុរសម្នាក់មកពីទីរួមខេត្តបាត់ដំបងនិយាយថា " *អ្នករាល់គ្នានិយាយថា អ្នកដែលបុរសស្រលាញ់បុរសមិនមែនជាវប្បធម៌របស់យើងទេ។ តើខ្ញុំអាចធ្វើជាបុរសស្រលាញ់បុរសបានយ៉ាងដូចម្តេចទៅ?"*[28] កាលពីឆ្នាំមុន ឪពុកម្តាយរបស់គាត់បានសុំគាត់ឲ្យរៀបការជាមួយស្ត្រីម្នាក់។ គាត់បានធ្វើទៅតាមការស្នើសុំនោះ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលឪពុកម្តាយនាំគាត់ទៅជួយគ្រួសារខាងស្រី ក្មេងស្រីម្នាក់នោះបានសង្ស័យពីសមត្ថភាពធ្វើជាប្តីរបស់នាង (នៅក្នុងសំដីរបស់នាងថា *"មិនដូចប្រុសមិនដូចស្ត្រី។"*)[29] ។ នេះបានធ្វើឲ្យគាត់មិនអាចទទួលបាននូវទំនាក់ទំនងជាមួយបុរសម្នាក់ ឬស្ត្រីម្នាក់ មានន័យថា " *បើខ្ញុំចង់រស់នៅ*

[28] ដូចខាងលើ។
[29] ដូចខាងលើ។

ជាមួយក្មេងប្រុស អ្នករាល់គ្នានឹងសើចខ្ញុំ។ ប៉ុន្តែបើខ្ញុំធ្វើតាមឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំ ហើយរៀបការជាមួយក្មេងស្រីខ្ញុំក៏នឹងសើចចំអកឲ្យខ្ញុំដែរ។[30]

ដោយសារតួនាទីផ្នែកយេនឌ័រពីប្រពៃណី ស្ត្រីមានលទ្ធភាពតិចតួចក្នុងការបង្កើតទំនាក់ទំនងភេទដូចគ្នាជាងបុរសស្រលាញ់បុរស ទាំងនៅកំរិតផ្ទាល់ខ្លួន ឬបើកជំហជាសាធារណៈ។ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបាននិយាយទៅកាន់ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នាមួយក្រុមនៅសៀមរាប។ ក្រុមមួយមានគ្នាបីនាក់ស្លៀកពាក់ដូចប្រុស ហើយអ្នកផ្សេងទៀតស្លៀកពាក់ដូចស្រី។ បន្ទាប់ពីការពិភាក្សាយ៉ាងយូរ វាច្បាស់លាស់ថាអ្នកដែលបានតុបតែងជាស្រីគឺដើម្បីភាពងាយស្រួលនៅក្នុងសង្គម។ ក្មេងស្រីម្នាក់បានពន្យល់ថា " *ខ្ញុំត្រូវការលាក់ខ្លួនពីឪពុកម្តាយខ្ញុំ ពីព្រោះពួកគាត់ស្អប់អ្នកដែល ជាស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី។*" [31] បញ្ហាសំខាន់ពីរដែលបង្ហាញដោយស្ត្រីទាំងនេះគឺស្វែងរកការងារធ្វើហើយ អាចស្រលាញ់ម្នាក់ និងអាចបង្កើតគ្រួសារមួយ។

ទំនាក់ទំនងរវាងស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នាគឺពិបាកយល់ណាស់នៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ដែលអាចនាំឲ្យមានស្ថានភាពដែលសមាជិកគ្រួសារបានប្រើប្រាស់គ្រប់មធ្យោបាយដើម្បីបំបែកបំបាក់ទំនាក់ទំនងរវាងភេទដូចគ្នា។ ជាឧទាហរណ៍ ករណីមួយទៀតដែលមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា បានដឹងគឺស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នាម្នាក់ដែលមានអាយុជាង២០ឆ្នាំរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ។ ឪពុកម្តាយរបស់នាងបានចាត់ចែងឲ្យនាងរៀបការ តែនាងបានរត់គេចនៅមុនពិធីរៀបការ។ បន្ទាប់មក នាងត្រលប់មកវិញ។ ឪពុកម្តាយបានដឹងថានាងជាមនុស្ស ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នា និងដឹងថានាងមានទំនាក់ទំនងជាមួយស្ត្រីម្នាក់ទៀតអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ។ នៅពេលដែលនាងរត់ម្តងទៀត ឪពុកម្តាយបានប្តឹងប៉ូលីសដែលបានឃុំឃាំងគូស្នេហ៍របស់នាង នៅពេលដែលស្ត្រីម្នាក់ទៀតនោះមិនព្រមប្រាប់ថានាងនៅទីណា។ នៅពេលដែលនាងត្រូវបានប៉ូលីសរកឃើញ នាងត្រូវបានបង្ខំឲ្យត្រលប់មកផ្ទះវិញ។ ដើម្បីកុំឲ្យនាងរត់ចេញពីផ្ទះម្តងទៀត សមាជិកគ្រួសារម្នាក់បានចងដៃរបស់នាងជាប់នឹងកៅអីអស់រយៈពេល២ថ្ងៃ។ ឥឡូវនេះគូស្នេហ៍ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នានេះរស់នៅបែកពីគ្នា ប៉ុន្តែនៅតែទាក់ទងគ្នាតាមទូរស័ព្ទ។[32]

ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នាម្នាក់មកពីខេត្តបាត់ដំបងបាននិយាយមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាថា "*តើហេតុដូចម្តេចបានជាឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំបង្ខំខ្ញុំឲ្យរៀបការ ដោយមិនមានការដាក់ទោសពីសង្គមឬអាជ្ញាធរ? ខ្ញុំចង់រស់នៅជាមួយអ្នកដែលខ្ញុំស្រលាញ់។ ពួកគេបញ្ឈប់ខ្ញុំមិនឲ្យនិយាយជាមួយមនុស្សស្រី ហើយគ្រួសារមិត្តស្រីរបស់ខ្ញុំឈប់ឲ្យនាងមកជួបខ្ញុំ។ តើខ្ញុំអាចដោះស្រាយដោយរបៀបណា និងអ្នកណាអាចជួយយើងបាន?*"[33]

---

[30] ដូចខាងលើ។

[31] បទសម្ភាសន៍ធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានៅខេត្តសៀមរាប កាលពីថ្ងៃទី ១៩ កញ្ញា ២០១០។

[32] បទសម្ភាសន៍ធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង កាលពីថ្ងៃទី ២ កញ្ញា ២០១០។

[33] បទសម្ភាសន៍ធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានៅខេត្តបាត់ដំបង កាលពីថ្ងៃទី ៣០ កញ្ញា ២០១០។

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបានដឹងថាមានស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នាដែលត្រូវបានឪពុកម្តាយបញ្ជូនឲ្យទៅរៀននៅបរទេស ដើម្បីបំបែកពួកគេមឲ្យជួបដៃគូស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នា និងកុំឲ្យមានភាពខ្មាស់អៀនដល់ក្រុមគ្រួសារគេ។

នៅខេត្តបាត់ដំបង ស្ត្រីម្នាក់បានពន្យល់ថាដើម្បីបំពេញចិត្តឪពុកម្តាយរបស់នាង នាងបាន យល់ព្រមរៀបការជាមួយបុរសម្នាក់។ ប៉ុន្តែប្តីរបស់នាងដឹងថានាងស្រលាញ់ស្ត្រីម្នាក់ គាត់បដិសេដមិនទទួលយកអាកប្បកិរិយារបស់នាង។ ហើយនៅពេលដែលនាងនិយាយទៅកាន់ស្ត្រីដទៃទៀត គាត់នឹងខឹងហើយជួនកាលគាត់ប្រើអំពើហិង្សាមកលើនាង។ នាងចង់ដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការ តែនាងខ្លាចតុលាការ និងប៉ូលីសមិនទទួលយកពាក្យបណ្តឹងរបស់នាង។[34]

កាលថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា រួមគ្នាជាមួយសហគមន៍ឥន្ទធនូកម្ពុជា (“RoCK”)[35] បានរៀបចំសិក្ខាសាលាពីសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមួយនៅភ្នំពេញដើម្បីឲ្យអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានជួបគ្នាពិភាក្សាពីបញ្ហាដែលប៉ះពាល់ពួកគេ និងសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។[36] សិក្ខាសាលានេះក៏បានផ្តល់វេទិកាមួយសម្រាប់អ្នកចូលរួមបានពិភាក្សាពីការរើសអើង និងការរំលោភបំពានដែលពួកគេបានជួបប្រទះ។ គេបានសង្កេតឃើញមានភាពទូទៅដែលអ្នកចូលរួមបាននិយាយថា ពួកគេបានរក្សាទុកអត្តសញ្ញាណអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជាការសម្ងាត់។ ក៏ប៉ុន្តែ អ្នកដែលមិនអាចរក្សាភាពសម្ងាត់បាន ឬមិនចង់លាក់ពីអត្តសញ្ញាណបែបនេះតែងតែទទួលរងការមិនរាប់រកពីសំណាក់ក្រុមគ្រួសារ និងសហគមន៍របស់ពួកគេ។ ការណ៍នេះបានបណ្តាលឲ្យអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជួបការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ហើយបានធ្វើឲ្យខ្លួនឯងកាន់តែងាយរងគ្រោះថ្នាក់ជាងមុន ដោយសារមិនមានការគាំទ្រពីមិត្តភក្តិ និងគ្រួសារ។

សំពាធផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងការរើសអើងលើការងារ

ដោយហេតុថាគេបានផ្តោតទៅលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការមានកូន អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាភាគច្រើននឹងទទួលរងសម្ពាធពីគ្រួសារដើម្បីបន្តវេនក្នុងគ្រួសារ។ ក្រៅពីនេះ កង្វះខាតនៃប្រព័ន្ធសុវត្ថិភាពសង្គមបានបង្ហាញថាអ្នកជំនាន់មុនបានទទួលបន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការគាំទ្រ និងថែទាំអ្នកជំនាន់ក្រោយនៃគ្រួសារ។ ដោយសារហេតុផលទាំងនេះ ប្រតិកម្មរបស់អាណាព្យាបាលទៅលើកូនដែលជាអ្នកស្រលាញ់

[34] ដូចខាងលើ។

[35] RoCK ក្រុមការងារដែលទទួលខុសត្រូវរៀបចំកម្មវិធីមោទនភាព គឺជាក្រុមស្ម័គ្រចិត្តមិនរកប្រាក់កំរៃមួយដែលមានគោលបំណងគាំទ្រអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជា តាមរយៈការទទួលស្គាល់ និងលើកកម្ពស់ការទាមទារនូវសមភាព និងការគោរពដោយមិនគិតអំពីទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។

[36] មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា និង RoCK សិក្ខាសាលាធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១៥ ឧសភា ២០១០ នៅភ្នំពេញ។

ភេទគឺខ្លាំងណាស់ ដែលឈានទៅដល់ការចាត់វិធានការណ៍ហួសហេតុដើម្បីរារាំងកូនមិនឲ្យបង្កើតទំនាក់ទំនងបែបនេះ ដែលអាចត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាភាពអាម៉ាស់សម្រាប់គ្រួសារ។

ការស្វែងរកទំនាក់ទំនងរវាងភេទដូចគ្នាគឺជាវិធីមួយដែលបុគ្គលភាគច្រើនមិនមានលទ្ធភាព ផ្នែកសង្គម និងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចក្នុងការស្វែងរកបាន។ ភាពគ្រោះថ្នាក់នៃការផាត់ចេញពីសមាជិកគ្រួសារដែលជិតស្និត និងការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ដោយសារការរស់នៅក្រៅពីសមាជិកគ្រួសារអាចបញ្ជាក់ថាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនអាចរស់នៅបានតាមដែលពួកគេចង់បាន ឬចាំបាច់ត្រូវតែមានទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទដូចគ្នាដោយសម្ងាត់។ ហេតុដូចនេះ ការរស់រានផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងភាពជាក់ស្តែងនឹងកើតមានឡើងជុំវិញការបង្ហាញពីអត្តសញ្ញាណផ្ទាល់ខ្លួន និងផ្លូវភេទ។

ការសំពាធសេដ្ឋកិច្ចបណ្តាលមកពីការខ្វះខាត ការគាំទ្រផ្នែកប្រពៃណីគ្រួសារអាចមានន័យថា អ្នកទាំងនោះជ្រើសរើសការរស់នៅតាមរបៀបរស់នៅរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដោយបើកចំហរជាមួយនឹងការប្រឈមមុខនូវអនាគតមិនពិតប្រាកដ។ *ស្រីស្រស់* ជាអ្នកដែលងាយរងគ្រោះជាពិសេស។ អ្នករកស៊ីផ្លូវភេទដែលជាអ្នកប្តូរភេទបានកត់សំគាល់ថា ការរើសអើងនៅក្នុងសហគមន៍ដែលទាក់ទងនិងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័ររបស់ពួកគេបានធ្វើឲ្យពួកគេក្លាយជាពេស្យាចារ។ ជាឧទាហរណ៍

> " *ខ្ញុំបានចាកចេញពីផ្ទះ ដោយសារតែការរើសអើងពីឪពុកម្តាយរបស់ខ្ញុំ ពីព្រោះតែការប្តូរភេទរបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំបានក្លាយជាអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទ ចាប់តាំងពីខ្ញុំចាកចេញពីផ្ទះ ហើយខ្ញុំបានតាមមិត្តភក្តិរបស់ខ្ញុំក្នុងការរកលុយចិញ្ចឹមជីវិត តាមរយៈការរកស៊ីផ្លូវភេទ។*[37]

អ្នកចូលរួមនៅក្នុងសិក្ខាសាលក៏បានរៀបរាប់ពីការមិនរាប់រកពីសំណាក់គ្រួសារ ដែលធ្វើឲ្យមានការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលកាន់តែមានភាពងាយរងគ្រោះខ្លាំងជាងមុននៅពេលគ្មានបណ្តាញគាំទ្រពីគ្រួសារ និងមិត្តភក្តិ។ អ្នកចូលរួមក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថាពួកគេបានជួបប្រទះការរើសអើងនៅកន្លែងធ្វើការ និងនៅពេលដាក់ពាក្យធ្វើការ ដោយសារទំនោរផ្លូវភេទ និងរូបរាងរបស់ពួកគេ។ ជាពិសេស ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីមួយចំនួន (ដែលបានរស់នៅតាមខេត្ត) បានជួបប្រទះការរំលោភបំពាន និងការរើសអើង ដោយសាររូបរាងកាយរបស់ពួកគេ។[38] ក្មេងស្រីនៅខេត្តសៀមរាបម្នាក់បានពន្យល់មកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាថា មិត្តភក្តិស្រីស្រលាញ់ស្រីរបស់នាងស្លៀកពាក់ដូចបុរស *"ខ្ញុំស្លៀកពាក់ដូចស្រី ដោយសារខ្ញុំត្រូវស្វែងរកការងារធ្វើ"* ។[39]

---

[37] ដូចខាងលើ។

[38] ដូចខាងលើ។

[39] បទសម្ភាសន៍ធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានៅខេត្តសៀមរាប កាលពីថ្ងៃទី ១៩ កញ្ញា ២០១០។

ការរើសអើង និងការរំលោភបំពានពីរដ្ឋ

នៅពេលដែលមនុស្សស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជាទូទៅណាស់ជួបប្រទះការរំលោភបំពានពីគ្រួសារ និងសហគមន៍ ពួកគេនៅពេលខ្លះបានទទួលរងការឈឺចាប់ពីសង្គមជាតិ តាមរយៈសកម្មភាពមួយចំនួនរបស់អាជ្ញាធរ។ ឧទាហរណ៍ មានរបាយការណ៍ (ដែលថ្មីៗបំផុតគឺនៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំងដែលមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបានលឺ) ថាបុរសដែលរួមភេទដូចគ្នាគឺជាគោលដៅនៃការកេងប្រវ័ញ្ចរបស់ប៉ូលីសដើម្បីទទួលបានលុយកាក់។ អ្នកដែលជាមុខសញ្ញាទាំងនោះបាននិយាយថា នៅកន្លែងសាធារណៈ ពួកគេត្រូវបានប៉ូលីសចាប់ខ្លួន ដោយសារបទចោទប្រកាន់មិនពិតប្រាកដ (ដែលតែងតែទាក់ទងទៅនឹងការជួញដូរមនុស្ស ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន និងពេស្យាចារ) និងការប្រព្រឹត្តមិនត្រឹមត្រូវ។ ពួកគេបាននិយាយថា បើសិនជាពួកយើងមិនព្រមបង់លុយពី១០ទៅ៣០ដុល្លារទេ ប៉ូលីសនឹងឃុំឃាំងពួកគេមួយយប់។ បុរសទាំងនេះមានអារម្មណ៍ថាពួកគេមិនអាចធ្វើអ្វីបាន ដោយសារការពេបជ្រាយទាក់ទងនឹងការស្រលាញភេទដូចគ្នា។[40]

បុរសភេទទីបីម្នាក់នៅខេត្តបាត់ដំបងបានសម្តែងកង្វល់របស់ខ្លួនថា សកម្មភាពរបស់បុរសស្រលាញ់បុរសម្នាក់ ឬពីរបីនាក់អាចធ្វើឲ្យខូចមុខមាត់ដល់បុរសស្រលាញ់បុរសដូចគ្នាទាំងអស់នៅក្នុងចំណោមសាធារណៈជន តាមវិធីម្យ៉ាងដែលមិនបានកើតឡើងជាមួយការរួមភេទរវាងបុរស និងស្ត្រី។ គាត់បាននិយាយថា “ប្រសិនបើបុរសស្រលាញ់បុរសម្នាក់មានកំហុស សាធារណៈជននឹងគិតថាបុរសស្រលាញ់បុរសទាំងអស់គ្នាអាក្រក់ និងប្រឆាំងជាមួយធម្មជាតិ។”[41]

អ្នករកស៊ីផ្លូវភេទភេទទីបីបានរងការរើសអើង និងពេលខ្លះមានការរំលោភបំពានយ៉ាងឃោរឃៅពីសំណាក់ប៉ូលីស។ អ្នករកស៊ីផ្លូវភេទភេទទីបីបានរៀបរាប់ការរំលោភបំពានដូចខាងក្រោម:

> *ពេលខ្លះ “ប៉ូលីសនិយាថា អាខ្ទើយ (ពាក្យមួយសម្រាប់ហៅមនុស្សភេទទីបី) ហ្អែងចុយក្តិតរបស់ហ្អែងទៅ។ ហ្អែងកើតអេដស៍ ហើយហ្អែងបានចម្លងទៅមនុស្សផ្សេងទៀត។ ហ្អែងសមតែបាញ់ចោលទេ។”*[42]

> *“មន្ត្រីប៉ូលីសបីនាក់វាយខ្ញុំយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនៅប៉ុស្តិ៍ប៉ូលីសសង្កាត់វត្តភ្នំ បន្ទាប់ពីគេបានចាប់ខ្ញុំនៅតាមសួនច្បារ។ មន្ត្រីប៉ូលីសម្នាក់បានភ្ជង់ក្បាលខ្ញុំនឹងកាំភ្លើង និងបានកេះកៃ តែគ្រាប់មិនផ្ទុះ។ ពួកគេធាក់ចំក ចង្កេះ និងវាយក្បាល និងខ្លួនប្រាណរបស់ខ្ញុំនឹងដងអំបោស អស់រយៈពេល*

[40] បទសម្ភាសន៍ធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានៅខេត្តសៀមរាប កាលពីថ្ងៃទី ២៩ កញ្ញា ២០១០។
[41] បទសម្ភាសន៍ធ្វើឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានៅខេត្តបាត់ដំបង កាលពីថ្ងៃទី ៣០ កញ្ញា ២០១០។
[42] អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស *នៅតាមដងផ្លូវ: ការឃុំឃាំងដោយគ្មានមូលហេតុច្បាស់ និងការរំលោភបំពានផ្សេងទៀតលើអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទនៅកម្ពុជា*(វ៉ាស៊ីនតោន ឌីស៊ី អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ខែកក្កដា ២០១០) ទំព័រទី៣៣។

ប្រហែលជាកន្លះម៉ោង។ ខ្ញុំអង្វរពួកគេកុំឲ្យវាយខ្ញុំ។ មន្ត្រីប៉ូលីសសាហាវណាស់ ហើយពួកគេមិនបានប្រាប់ខ្ញុំថាហេតុអ្វីពួកគេធ្វើដូចនេះទេ។”[43]

“ខ្ញុំគឺស្រីស្រស់ (ភេទទីបី)។ ខ្ញុំនៅលីវ និងរស់នៅជាមួយគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំរកស៊ីផ្លូវភេទនេះអស់៣ទៅ៤ឆ្នាំហើយ ដោយសារគ្រួសារខ្ញុំបានរើសអើងនឹងខ្ញុំ។ សមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំមិនចូលចិត្តខ្ញុំជាមនុស្សប្រុសពាក់កណ្ដាល ស្រីពាក់កណ្ដាលដូចនេះទេ។ ខ្ញុំរកស៊ីនៅតាមសួនច្បារ តាមផ្លូវ និងនៅវត្តសាល។ ខ្ញុំរងការរំលោភបំពានពីប៉ូលីសនៅតាមសួរច្បារ និងពីសំណាក់ភ្ញៀវបុរស ដូចជាការវាយដំ និងការរំលោភដោយមិនប្រើស្រោមអនាម័យ និងមិនឲ្យលុយ។”[44]

អំពើហិង្សា ការពេបជ្រាយ និងការរើសអើងដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានជួបប្រទះគឺអាចត្រូវបានពន្យល់ថាជាលទ្ធផលដោយសារការភាពភ័យខ្លាចនៃការស្រលាញ់ដូចគ្នា និងការស្រលាញ់ភេទផ្ទុយគ្នា (ការលំអៀង និងការរើសអើង ទៅរកការរួមភេទរវាងបុរស និងស្ត្រី។ អាកប្បកិរិយាដែលបានចាក់ឫសនៅក្នុងវប្បធម៌អភិរក្សនិយមនៅកម្ពុជាដែលបានផ្តល់តម្លៃទៅលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការរស់នៅក្នុងគ្រួសារតែមួយជាប្រពៃណី។[45] គ្រួសារអាចមានការភ័យខ្លាចថាកូនដែលមិនបានគោរពតាមប្រពៃណីនៃយែនឌ័រ និងទំនៀមទម្លាប់នៃការរួមភេទអាចនឹងនាំមកនូវរឿងអាស្រូវដល់គ្រួសារ និងជឿថាទំនាក់ទំនងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានគំរាមកំហែងដល់រចនាសម្ព័ន្ធគ្រួសារជាប្រពៃណី ដែលមានដូចជាបណ្ដាញគាំទ្រផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច។

អំពើហិង្សាលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាតែងតែបង្ហាញពីការពេបជ្រាយ និងការរើសអើងដែលកើតចេញមកពីការដែលបុគ្គលទាំងនោះមិនបានសម្របខ្លួនទៅក្នុងលក្ខណ:សម្បត្តិយែនឌ័រប្រពៃណី។[46] អ្នកដែលមានសិទ្ធិអំណាចនៅក្នុងប្រទេសដែលជម្រុញ និងត្រួតពិនិត្យការរើសអើង ឬអំពើហិង្សាលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានស្រមៃឃើញទាំងដឹងខ្លួន និងមិនដឹងខ្លួនថា សកម្មភាពនេះជាទណ្ឌកម្មទៅលើអ្នកដែលមិនបានគោរពតាមទំនៀមទម្លាប់ដែលគេបានទទួលយក។ ជនល្មើសអាចមានអារម្មណ៍ថាមានសិទ្ធិ ដោយមើលឃើញខ្លួនឯងថាមានឋាន:សង្គមខ្ពស់ជាង និងមានការគោរពផ្នែក

---

[43] ដូចខាងលើ ទំព័រទី៣៧។

[44] ខារ៉ូល ជែនគីន អំពើហិង្សា និងភាពគ្រោះថ្នាក់នៃជំងឺអេដស៍ក្នុងចំណោមអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទនៅភ្នំពេញ កម្ពុជា (វ៉ាស៊ីនតោន ឌីស៊ី ២០០៦៖ DC: USAID ទំព័រទី១៥។ អាចរកបាននៅ http://www.hivpolicy.org/Library/HPP001702.pdf។

[45] មីរ៉ា បៃតុន និងអ៊ីវ៉ែន ហ្គុងសាលេស ហ្វីហ្គោរ្វ *ការកំនត់យែនឌ័រ និងអំពើសិង្សានៅក្នុងក្នុងបុរសស្រលាញ់បុរស និងអ្នកភេទទីបី៖ អនុសាសន៍គោលនយោបាយសំរាប់សេវាកម្មជំងឺអេដស៍* (វ៉ាស៊ីនតោន ឌីស៊ី ២០០៦៖ DC: USAID) ដែលអាចរកបាននៅ http://www.nfi.net/downloads/homepage/Other%20recent%20useful%20document-27%20july%202010/USAID-9129_Gender_Identity_and_Violence_in_MSM_and_Transgenders.pdf។

[46] ដូចខាងលើ។

សីលធម៌ខ្ពស់ជាងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថាមិនស្អាតបាតផ្នែកសីលធម៌ និងជាពលរដ្ឋលំដាប់ថ្នាក់ទីពីរ។[47]

អ្វីដែលបានរៀបរាប់ខាងលើគឺគ្រាន់តែជាឧទាហរណ៍មួយចំនួននៃការរើសអើង និងការរំលោភបំពានដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាកំពុងទទួលរង។ ប៉ុន្តែ ការទទួលបានព័ត៌មានទាំងនេះមិនមែនជាការងាយស្រួលឡើយ។ អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាតិចតួចដែលធ្វើការជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចង់ផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើការផ្តល់នូវសេវាសុខភាព និងជម្ងឺអេដស៍មិនបានចងក្រងឯកសារ និងរបាយការណ៍អំពីការរំលោភបំពាន និងការរើសអើងទេ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ការផ្តល់អំណាចដល់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាក្នុងការចងក្រងឯកសារ និងរាយការណ៍ពីករណីរំលោភបំពាន និងការរើសអើងនឹងក្លាយជាផ្នែកសំខាន់មួយនៃគម្រោងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានេះរយៈពេលបីឆ្នាំខាងមុខនេះ។

[47] ដូចខាងលើ។

៤. សិទ្ធិមនុស្ស និងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា

មនុស្សស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដូចមនុស្សឯទៀតដែរ។ ច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិបានហាមឃាត់ការរើសអើងលើបុគ្គលទាំងអស់ ដោយសារផ្អែកលើបុគ្គលិកលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ និងធានាបាននូវសិទ្ធិ និងសេរីភាពស្មើគ្នា និងការអនុវត្តច្បាប់ស្មើគ្នាលើបុគ្គលទាំងអស់។ ទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាមូលហេតុនៃការរើសអើងដែលត្រូវបានហាមឃាត់ ដោយយោងទៅលើបញ្ញត្តិច្បាប់ស្តីពីការរើសអើងលើ"ផ្លូវភេទ" និង"ពាក្យសម្ដីបណ្ដោះអាសន្ន" ឬ"ស្ថានភាពផ្សេងទៀត"។នេះមានន័យថាមនុស្សស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដូចដែលបានចែងនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា និងបានកំនត់នៅក្នុងលិខិតូបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដូចជាសេចក្ដីប្រកាសជាសកលស្ដីពីសិទ្ធិ មនុស្ស កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌។ បើទោះបីជាមានការហាមឃាត់លើការរើសអើង ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិមកទល់សព្វថ្ងៃនេះបានទទួលការបរាជ័យក្នុងការទទួលស្គាល់ឲ្យបានច្បាស់ពីសិទ្ធិ ដោយយោងទៅលើទំនោរផ្លូវភេទ។ ផ្នែក ៤.៣ នឹងពិនិត្យមើលពីការវិវត្តន៍បច្ចុប្បន្ននៃបញ្ហានេះ។

ច្បាប់ជាតិ

រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (រដ្ឋធម្មនុញ្ញ) គឺជាច្បាប់កំពូលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ច្បាប់ផ្សេងៗទៀតត្រូវតែស្របតាមគោលការណ៍នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងកំនត់អំពីការធានាអះអាង។[48] មាត្រា៣១នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលបានធានាអំពីសិទ្ធិស្មើគ្នាដោយមិនគិតអំពីចរិតលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនចែងថា

> "ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ មានសិទ្ធិសេរីភាព និងករណីយកិច្ចដូចគ្នាទាំងអស់ ដោយឥតប្រកាន់ពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា ជំនឿសាសនា...និងស្ថានភាពឯទៀតឡើយ។"

មាត្រា៣៥បានធានាអំពីសិទ្ធិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូប ដោយមិនគិតអំពីភេទ ក្នុងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងជីវភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌របស់ប្រទេសជាតិ។ បើទោះបីជាមិនមានការនិយាយឲ្យបានចំៗអំពីភេទនៅក្នុងបញ្ញត្តិទាំងនេះក៏ដោយ នេះមានន័យថាវិសាលភាពនៃច្បាប់បានគ្របដណ្ដប់ទៅដល់ទៅបុគ្គលដែលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ក្នុងគោលបំណងដើម្បីធានាអំពីសមភាព ដោយមិនគិតអំពីចរិតលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួន។

[48] មាត្រា ១៦–១៩នៃច្បាប់ស្ដីពីការរៀបចំ និងដំណើរការនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ដោយឲ្យអំណាចដល់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញដើម្បីពិចារណាអំពីធម្មនុញ្ញភាពនៃច្បាប់។

ការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនខុសច្បាប់ទេនៅកម្ពុជា ប៉ុន្តែអាពាហ៍ពិពាហ៍នៃភេទដូចគ្នាត្រូវបានហាមឃាត់។ មាត្រា៩៥នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញបានកំនត់យ៉ាងច្បាស់លាស់ថា អាពាហ៍ពិពាហ៍គឺជាការព្រមព្រៀងរវាងប្តី និងប្រពន្ធ ហើយទស្សនៈប្រពៃណីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍គឺត្រូវបញ្ជាក់ឡើងវិញនៅក្នុងមាត្រា៣នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារដែលបានចែងថា "អាពាហ៍ពិពាហ៍គឺជាកិច្ចសន្យាយ៉ាងឱឡារិករវាងបុរសម្នាក់ និងនារីម្នាក់" ហើយមាត្រា៦ចែងថាអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយ ត្រូវបានហាមឃាត់រវាងបុគ្គលម្នាក់ដែលមានភេទដូចគ្នានឹងបុគ្គលម្នាក់ទៀត។ បើទោះបីជាមានបញ្ញត្តិច្បាប់យ៉ាងច្បាស់លាស់ក៏ដោយយ៉ាងហោចណាស់ក៏មានអាពាហ៍ពិពាហ៍នៃអ្នកដែលមានភេទដូចគ្នាបានកើតឡើងដោយមានការគាំទ្រ និង ការទទួលស្គាល់ពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទៀតផង។

នៅឆ្នាំ១៩៩៦ សារព័ត៌មានឌឺភ្នំពេញប៉ុស្ត៍បានរាយការណ៍អំពីអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងស្ត្រីពីរនាក់នៅខេត្តកណ្តាលនៅឆ្នាំ១៩៩៥។ អ្នកស្រី ខៅ សុខា ដែលបានរៀបការជាមួយដៃគូរបស់គាត់ដែលជាស្ត្រីម្នាក់ឈ្មោះ ពុំ អេត បានប្រាប់សារព័ត៌មានថា "អាជ្ញាធរគិតថានេះជារឿងចម្លែក តែពួកគេបានយល់ព្រមលើកលែងលើករណីនេះ ដោយសារខ្ញុំមានកូនបីនាក់រួចមកហើយ (ដោយសារអាពាហ៍ពិពាហ៍លើកមុន)។ ពួកគេនិយាយថា ប្រសិនបើយើងទាំងពីរនាក់នៅលីវ (មិនទាន់មានកូន) ពួកគេនឹងមិនអនុញ្ញាតឲ្យរៀបការទេ ពីព្រោះយើងមិនអាចបង្កើតកូនបាន។"[49] អាពាហ៍ពិពាហ៍នេះហាក់ដូចជាទទួលបានការយល់ព្រមជាផ្លូវការ និងត្រូវបានគេដឹងថាជាករណីមួយដែលមានការទាក់ទាញដោយមានអ្នកចូលរួមចំនួន២០០នាក់ រួមទាំងព្រះសង្ឃ និងមន្ត្រីថ្នាក់ខ្ពស់មកពីខេត្ត។[50]

មាត្រា៣៦នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញបានធានាអំពីសិទ្ធិការងារ ដោយមិនគិតអំពីយេនឌ័រ *"ប្រជាពលរដ្ឋទាំងពីរភេទមានសិទ្ធិជ្រើសរើសមុខរបរបរសមស្របតាមសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់សង្គម។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទមានសិទ្ធិទទួលប្រាក់បំណាច់ស្មើគ្នាចំពោះការងារដូចគ្នា។"* មាត្រា១២នៃច្បាប់ការងារឆ្នាំ១៩៩៧ក៏បានចែងថានិយោជកមិនគួរមានការរើសអើង ដោយសារតែលក្ខណៈសម្បត្តិ និងជំនឿនៃបុគ្គលម្នាក់ ដោយរួមបញ្ចូលទាំងផ្លូវភេទ។ ច្បាប់ការងាកម្ពុជាមិនបានបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់អំពីការរើសអើងដែលទាក់ទងនឹងភេទឡើយ។ បុគ្គលស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមួយចំនួនបានកត់សម្គាល់ឃើញមានការរើសអើងនឹងពួកគេនៅកន្លែងការងារ និងពីសំណាក់និយោជករបស់ពួកគេ។[51]

មាត្រា៣១នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញក៏បានទទួលស្គាល់អំពីការអនុវត្តន៍ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនៅកម្ពុជា ដោយបានចែងថា *"ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ដូចមានចែងក្នុងធម្មនុញ្ញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងកតិកាសញ្ញា ព្រមទាំង*

---

[49] គាំ ទិវា និងម៉េង ហឿង "ដូចៗគ្នា ប៉ុន្តែរៀបការបាន" សារព័ត៌មាន ឌឺ ភ្នំពេញប៉ុស្ត៍: ឡៃហ្វ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ២២ កញ្ញា ២០១០។ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/index.php/2010092242205/LIFT/same-same-but-married.html។
[50] ដូចខាងលើ។
[51]មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា និង RoCK សិក្ខាសាលាធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១៥ ឧសភា ២០១០ នៅភ្នំពេញ។

អនុសញ្ញាទាំងឡាយទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិនារី និងសិទ្ធិកុមារ។" សេចក្តីសម្រេចនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញបានបញ្ជាក់អះអាងអំពីការលើកឡើងនេះ ដោយបាននិយាយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចថា នៅក្នុងចំណោមច្បាប់ដែលអាចអនុវត្តបាន ចៅក្រមកាត់ក្តីគួរពិចារណាអំពីអនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់។[52]

ច្បាប់អន្តរជាតិ

សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌បានធានាសិទ្ធិពលរដ្ឋ នយោបាយ សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ និងសេដ្ឋកិច្ចដល់បុគ្គលទាំងអស់ដោយមិនមានការរើសអើង។[53] មាត្រា១នៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សចែងថា "មនុស្សទាំងអស់កើតមកដោយមានសេរីភាព និងភាពស្មើគ្នាក្នុងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសិទ្ធិ" នៅពេលដែលមាត្រា២បានចែងថា "មនុស្សម្នាក់ៗមានសិទ្ធិដូចដែលបានកំនត់នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស *ដោយគ្មានការកំនត់ជាក់លាក់ណាមួយ* រួមទាំងជាតិសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ និងស្ថានភាពផ្សេងទៀត។" មាត្រា២(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ និងមាត្រា២(២)នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ក៏បានតម្រូវឲ្យរដ្ឋជាភាគីទាំងអស់ធានាថាសិទ្ធិដែលមានចែងនៅក្នុងអនុសញ្ញាទាំងនោះដោយមិនមានការកនត់ជាក់លាក់។ អាស្រ័យដូចនេះ វាច្បាស់លាស់ណាស់ថាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិត្រូវបានអនុវត្តន៍ដោយស្មើភាពគ្នា ហើយការរើសអើងនឹងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាអំពីការទទួលស្គាល់សិទ្ធិទាំងនោះគឺជាការរំលោភបំពានច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។

មាត្រា៧នៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងមាត្រា២៦នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយបានធានាអំពីភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងកិច្ចការពារពីការរើសអើង ដោយមាត្រា២៦ចែងថា *"មនុស្សគ្រប់រូបគឺស្មើគ្នានៅចំពោះមុខច្បាប់ និងមានសិទ្ធិទទួលបានការការពារស្មើគ្នាពីច្បាប់។ "* និងថា *"ច្បាប់គួរតែហាមឃាត់ការរើសអើង និងធានាថាមនុស្សគ្រប់គ្នាទទួលបានការការពារស្មើគ្នា និងមានប្រសិទ្ធភាពប្រឆាំងនឹងការរើសអើង ទោះហេតុផលណាក៏ដោយ "* រួមទាំងភេទ និងស្ថានភាពផ្សេងទៀត។ ហេតុដូចនេះ ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិបានបង្កើតនូវករណីកិច្ចជាវិជ្ជមាននៃរដ្ឋជាភាគីទៅលើកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយដូចជាកម្ពុជាត្រូវធានាថាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាទទួលបានការការពារយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាពពីការរើសអើងនៅក្នុងសង្គម។

[52] សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លេខ ០៩២/០០៣/២០០៧ ចុះថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ២០០៧។

[53] សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សគឺជាសេចក្តីប្រកាសមួយដែលត្រូវបានអនុម័តដោយសន្និបាតអង្គការសហប្រជាតិនៅថ្ងៃទី១០ ធ្នូ ១៩៤៨។ មាត្រា៣១នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាចែងថា កម្ពុជានឹងទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិមនុស្សដូចដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនោះ។ ប្រទេសកម្ពុជាបានឲ្យសច្ចាប័ន និងបានគោរពតាមកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌។ សន្ធិសញ្ញាទាំងពីរបានចូលជាធរមាននៅកម្ពុជានៅថ្ងៃទី២៦ សីហា ១៩៩២។

គណកម្មការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលជាស្ថាប័នសន្ធិសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិដែលឃ្លាំមើលការគោរពតាមកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយបានបញ្ជាក់អំពីភាពពាក់ព័ន្ធនៃបញ្ញត្តិច្បាប់ខាងលើទាក់ទងនឹងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដោយបានថែងថា *ក្នុងគំនិតនេះ ការនិយាយយោងអំពី "ភេទ" នៅក្នុងមាត្រា២ វាក្យខណ្ឌទី១ និងទី២៦នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយគឺត្រូវបានគិតពិចារណាអំពីទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។"*[54]

មាត្រា១២នៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងមាត្រា១៧នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយបានធានាអំពីសិទ្ធិក្នុងភាពជាឯកជន *"គ្មានជនណាម្នាក់អាចទទួលរងការជ្រៀតជ្រែតដោយគ្មានហេតុផល និងខុសច្បាប់លើជីវិតឯកជនរបស់មនុស្សណាម្នាក់ឡើយ "* និង *" មនុស្សម្នាក់ៗមានសិទ្ធិទទួលបានការការពារពីការជ្រៀតជ្រែត ឬការវាយប្រហារ។"* នៅពេលពិនិត្យមើលអំពីមាត្រា១៧ *Toonen v. Australia* ដែលជាគណកម្មការសិទ្ធិមនុស្សបានថែងថា "នេះមិនអាចប្រកែកបានដែលថា សកម្មភាពរួមភេទដែលមនុស្សពេញវ័យស្ម័គ្រចិត្តដោយខ្លួនឯងត្រូវបានការពារដោយគំនិតនៃភាពជាឯកជន។"[55] ចាប់តាំងពីពេលនោះមក យន្តការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបានថ្កោលទោសការរំលោភបំពាន ដោយសារទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ រួមមានការសម្លាប់ការធ្វើទារុណកម្ម ការរំលោភ អំពើហិង្សា ការបាត់ខ្លួន និងការរើសអើងជាច្រើនរូបភាពទៀតនៃជីវិត។[56] ស្ថាប័នសន្ធិសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិបានអំពាវនាវឲ្យរដ្ឋបញ្ឈប់ការរើសអើងនៅក្នុងច្បាប់ និងគោនយោបាយ។ ការណ៍នេះបានជម្រុញឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរផ្នែកច្បាប់នៅប្រទេសមួយចំនួន[57] និងផ្តល់នូវគោលការណ៍ក្នុងការបកស្រាយសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សដែលមានស្រាប់។[58]

---

[54] គណកម្មការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ ទស្សនៈនៃគណកម្មការសិទ្ធិមនុស្សតាមមាត្រា៥ វាក្យខណ្ឌទី៤ នៃពិធីសារជម្រើសស្តីពីកតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ការទំនាក់ទំនងលេខ ៤៨៨/១៩៩២៖ *No. 488/1992: Toonen v. Australia* (CCPR/C/50/D/488/1992) ចុះថ្ងៃទី៤ មេសា ១៩៩៤ វាក្យខណ្ឌ៨.៧ ។

[55] ដូចខាងលើ វាក្យខណ្ឌទី៨.២។

[56] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ *អង្គការសហប្រជាជាតិ៖ សន្និបាតស្តីពីទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍អះអាង អំពីការសន្យានៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស* (AI Index: IOR ៤១/០៤៥/២០០៨) ចុះថ្ងៃទី ១២ ធ្នូ ២០០៨។

[57] ជាឧទាហរណ៍ ប្រទេសអេក្វាដ័របានកែរដ្ឋធម្មនុញ្ញដើម្បីដាក់បញ្ចូលទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ នៅក្នុងបញ្ញត្តិស្តីពីការប្រឆាំងការរើសអើង (មាត្រា ១១.២នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ)។ នៅឆ្នាំ២០០០ ប្រទេសរូម៉ានីបានអនុម័តច្បាប់ប្រឆាំងការរើសអើងជាក់លាក់ (ច្បាប់ ១៣៧/២០០០) ដើម្បីការងារអ្នកដែលធ្លាប់បានជួប្រទះការរើសអើងពីមុន។ ច្បាប់ថ្មីនេះត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មជាបន្តបន្ទាប់នៅឆ្នាំ២០០៦ ដើម្បីផ្តល់អំណាចដល់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិប្រឆាំងការរើសអើង ដើម្បីស៊ើបអង្កេតរាល់ការបំពានលើច្បាប់ និងរាយការណ៍ទៅសភា ដែលពួកគេជា អ្នកឯករាជ្យពីនយោបាយ។ សម្រាប់ការពិភាក្សា សូមមើល សាន់ គីរ៉ែន អេនរីគេ និងម៉ារី ខាវ៉ា សៀវភៅណែនាំការពារសម្រាប់អ្នការពារអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា(ប្រ៊ុយសែល ការការពារអន្តរជាតិ ២០១០) ទំព័រទី២៤ អាចរកបាននៅ http://www.protectionline.org/IMG/pdf/LGBTI_PMD_2nd_Ed_English.pdf។

[58]លើសពីនេះ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបបានពិចាណាលើករណីនៃការរើសអើងដោយសារមូលដ្ឋាននៃទំនោរផ្លូវភេទថាបានផ្ទុយទៅនឹងបញ្ញត្តិច្បាប់នៅ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សនៅអឺរ៉ុប ដូចជាសិទ្ធិទទួលបានជីវិតឯកជន (មាត្រា៨) បើទោះបីជាអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សនៅអឺរ៉ុបនេះមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់អំពីទំនោរផ្លូវភេទ។ អនុសញ្ញា ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សនៅអឺរ៉ុបគឺជាអនុសញ្ញាថ្នាក់តំបន់។ នៅពេលដែលអនុសញ្ញានេះមិនអាចអនុវត្តបាននៅកម្ពុជា សេចក្តីសម្រេចនេះគឺជាគោលការណ៍សម្រាប់ការទទួលស្គាល់សិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។

ដំណើរការវិវត្តន៍អន្តរជាតិដទៃទៀត

នៅខែមេសា ឆ្នាំ២០០៣ សន្ទុះខ្លាំងក្លានៃការទទួលស្គាល់អំពីសិទ្ធិមនុស្សទាក់ទងនឹងទំនោរផ្លូវភេទត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងបទបង្ហាញមួយដោយប្រទេសប្រេស៊ីលទៅកាន់ក្រុមប្រឹក្សាសង្គមកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ចអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីអំពីសេចក្តីព្រៀងដំណោះស្រាយសិទ្ធិមនុស្ស និងទំនោរផ្លូវភេទដើម្បីធ្វើការពិចារណាដោយគណកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី១៩។ សេចក្តីព្រៀងដំណោះស្រាយ៦ចំនុចដែលមានការគាំទ្រពីប្រទេសចំនួន១៩ បានសង្កត់ធ្ងន់ថា"លក្ខណៈជាសកលនៃសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពគឺហួសពីការសួរសំនួរ និងថាការទទួលបានសិទ្ធិ និងសេរីភាពបែបនេះមិនគួរត្រូវបានរារាំងដោយសារហេតុផល ឬទំនោរផ្លូវភេទឡើយ។"[59] ដំណោះស្រាយនេះក៏បានស្នើសុំឲ្យរដ្ឋទាំងអស់លើកស្ទួយ និងការពារសិទ្ធិមនុស្សទាំងអស់គ្នា ដោយមិនគិតអំពីមូលដ្ឋានទំនោរផ្លូវភេទរបស់ពួកគេ។[60]

ដំណោះស្រាយនៃប្រទេសប្រេស៊ីលទទួលរងការជំទាស់យ៉ាងខ្លាំងពីរដ្ឋឥស្លាម ហើយត្រូវបានពន្យាពេលដើម្បីធ្វើការពិចារណានៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី៦០នៃគណកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៅឆ្នាំបន្ទាប់។ ក៏ប៉ុន្តែប្រទេសប្រស៊ីលបានសម្រេចចិត្តបោះបង់សេចក្តីសម្រេចនោះចោលនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី៦០ ដោយសារគេបានបង្ហាញច្បាស់ថាគេមិនអាចទទួលបានមតិឯកភាពគ្នាទេ។

នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ អ្នកជំនាញផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សមួយក្រុមបានជួបប្រជុំនៅទីក្រុងយូកយ៉ាកាតា ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងបានធ្វើពង្រៀងគោលការណ៍យូកយ៉ាកាតាស្តីពីការអនុវត្តច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលទាក់ទងទៅនឹងទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ (គោលការណ៍យូកយ៉ាកាតា)។[61] យោងតាមអ្នកតាក់តែងគោលការណ៍នេះ គោលការណ៍យូកយ៉ាកាតាចំនួន២៩ "បានឆ្លុះបញ្ចាំងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលទាក់ទងនឹងបញ្ហាទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។"[62] គោលការណ៍យូកយ៉ាកាតាត្រូវបានបង្ហាញណែនាំនៅក្នុងការបើកបង្ហាញថ្នាក់ខ្ពស់ចំនួន២លើក។ លើកទី១នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនៃក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សនៅទីក្រុងហ្សឺណែវ នៅខែមិនា ឆ្នាំ២០០៧ និងលើកទី២នៅឆ្នាំបន្ទាប់មកនៅក្នុងអង្គប្រជុំអង្គការសហប្រជាជាតិនៅទីក្រុងញ៉ូយក។[63]

---

[59] អ្នកតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍នៃប្រទេសប្រស៊ីលប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ពង្រៀងដំណោះស្រាយស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងទំនោរផ្លូវភេទ (E/CN.៤/២០០៣/L.៩២)ចុះថ្ងៃទី១៧ មេសា ២០០៣។ អាចរកបាននៅ http://ilga.org/ilga/en/article/406។

[60] ដូចខាងលើ ។

[61] សន្និសិទ្ធិនៃអ្នកសិក្សាច្បាប់អន្តរជាតិ យូកយ៉ាកាតា ឥណ្ឌូនេស៊ី ថ្ងៃទី ៦-៩ វិច្ឆិកា ២០០៦ គោលការណ៍យូកយ៉ាកាតា ស្តីពីការអនុវត្តច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលទាក់ទងទៅនឹងទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ ចុះថ្ងៃទី ២៦ មិនា ២០០៧។ អាចរកបាននៅ http://www.yogyakartaprinciples.org/principles_en.pdf។

[62] ដូចខាងលើ សេចក្តីផ្តើម ។

[63] ដេវីដ ប្រោន *បង្កើតកន្លែងសម្រាប់ទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រនៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិៈ សេចក្តីណែនាំអំពីគោលការណ៍យូកយ៉ាកាតា* Michigan Journal of International Law រដូវក្តៅ ឆ្នាំ២០១០ ៣១:៤, ទំព័រទី៨៤២។

អត្ថបទមួយនៅឆ្នាំ២០១០នៅក្នុង *Michigan Journal of International Law* បានកត់សម្គាល់អំពីឥទ្ធិពលនៃគោលការណ៍យូកយ៉ាកាតា ដោយលើកឡើងថា *"បើទោះបីជាមានភាពតឹងតែងរវាងភាពសកម្ម និងភាពត្រឹមត្រូវផ្នែកច្បាប់តឹងតែង គោលការណ៍នេះបានទទួលឥទ្ធិពលដែលមានកម្រិតខ្ពស់។ ពួកគេបានក្លាយនៅក្នុងដំណើរការនៃក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងគោលនយោបាយបរទេស និងក្នុងស្រុកនៅតាមប្រទេសមួយចំនួនត្រូវបានការកោតសរសើរ និងជជែកវែកញែកដោយស្ថាប័នសិទ្ធិមនុស្សនៅអឺរ៉ុប និងអាមេរិចខាងត្បូង និងបានធ្វើការតាមវិធីសាស្ត្ររបស់គេនៅក្នុងនៃទីភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិ និងអ្នករាយការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស។"*[64]

នៅថ្ងៃទី៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ សន្និះខ្លាំងក្លានៅតែបន្ត នៅពេលប្រទេសចំនួន៣៤ដែលជាសមាជិកនៃ*អង្គការសហអាមេរិច*បានយល់ព្រមលើដំណោះស្រាយមួយស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រដែលបានអះអាងឡើងវិញអំពីភាពជាសកលនៃសិទ្ធិមនុស្សបង្ហាញពីកង្វល់អំពីការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សដែលបានធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងបុគ្គលដោយសារទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ ព្រមទាំងបានដោះស្រាយ ដោយបានដាក់បញ្ចូលជាប្រធានបទនៅលើរបៀបវារៈនៅក្នុងគណកម្មការកិច្ចការយុត្តិធម៌ និងនយោបាយ។[65]

នៅថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ សេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយដែលគាំទ្រដោយប្រទេសបារាំងស្តីពីត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំអង្គការសហប្រជាជាតិ និងទទួលបានការគាំទ្រពីប្រទេសចំនួន៦៦។ សេចក្តីប្រកាសបានអំពាវនាវឲ្យ "រដ្ឋទាំងអស់ និងស្ថាប័នសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តលើកកម្ពស់ការការពារសិទ្ធិមនុស្សទាំងអស់គ្នា ដោយមិនគិតទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ" និងជម្រុញឲ្យ "រដ្ឋចាត់វិធានការចាំបាច់ដើម្បីធានាថានៅក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ ទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រគឺជាមូលដ្ឋាននៃទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ជាពិសេសការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ការចាប់ខ្លួន និងការឃុំខ្លួន។"[66] សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជំទាស់នឹងសេចក្តីប្រកាសនេះត្រូវបានចុះហត្ថលេខា ដោយប្រទេសចំនួន៥៧ ដែលភាគច្រើននៅអាហ្វ្រិច និងមជ្ឈឹមបូពារ៌។ ប្រទេសកម្ពុជាមិនបានចុះហត្ថលេខាលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងពីរទេ។

---

[64] ដូចខាងលើ ទំព័រទី ៨២៥-៨២៦។

[65] សន្និបានអង្គការសហរដ្ឋអាមេរិច សេចក្តីសម្រេចលេខ ២៤៣៥៖ សិទ្ធិមនុស្ស ទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ (AG/RES. 2435 (XXXVIII-O/08)) ដែលត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី៤ នៅថ្ងៃទី៣ មិថុនា ២០០៨។

[66] អ្នកតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍ប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិនៃប្រទេសអាហ្សង់ទីន ប្រេស៊ីល ក្រូអាត បារាំង ហ្គាបុង ជប៉ុន ហូល្លង់ និងន័រវេសលិខិតចុះថ្ងៃទី ១៨ ធ្នូ ២០០៨ពីអ្នកតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍ប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិដូចជាអាហ្សង់ទីន ប្រេស៊ីល ក្រូអាត បារាំង ហ្គាបុង ជប៉ុន ហូល្លង់ និងន័រវេសថ្លែងនៅសន្និបាត (A/63/635) ថ្ងៃទី ២២ ធ្នូ ២០០៨។

ដំណើរការវិវត្តន៍ទាំងនេះគឺជាផ្នែកមួយនៃចលនារីកធំធាត់ដែលបានទទួលស្គាល់ថាបញ្ហានៃសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនត្រឹមតែជាសិទ្ធិដែលទាក់ទងនឹងផ្លូវភេទប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែគឺជាសិទ្ធិមនុស្សជាសកលដោយមិនគិតអំពីផ្នែកទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។[67]

[67] ចលនានេះមានអ្នកពាក់ព័ន្ធដូចជាគណកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស និងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាអន្តរជាតិ សូមមើល www.iglhrc.org។ វាក៏រួមមានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ម៉ុងរេអាល់ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងសន្និសិទ្ធអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅ Outgames ពិភពលោកលើកទី១ នៅថ្ងៃទី ២៩ កក្កដា ២០០៦។ សេចក្តីប្រកាសនេះកនត់ថា នៅពេលដែលពិភពលោកបានបន្តគោរពសិទ្ធិមនុស្សទាំងអស់ដោយមិនគិតពីភេទ សាសនា ជំនឿ និងពណ៌សំបុរ ការងារតិចតួចត្រូវបានគេធ្វើឡើងដើម្បីដោះស្រាយនូវការរីកចំរើននៃសិទ្ធិដោយមិនគិតអំពីទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ សូមមើល www.,declarationofmontreal.org/declaration (ដែលបានបើកមើលនៅថ្ងៃទី ១២ តុលា ២០១០)។ យុវជនស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាស្កុតឡេនបានបង្កើតធម្មនុញ្ញនៃសិទ្ធិមួយដែលដូចគ្នា នឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ម៉ុងរេអាល់ ដោយផ្អែកលើសិទ្ធិមនុសុសជាមូលដ្ឋានដែលបានកំនត់នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស សូមមើល www.lgbtyouth.org/charter.htm (ដែលបានបើកមើលនៅថ្ងៃទី ១២ តុលា ២០១០)។

៥. ចលនាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា

គេឃើញមានដំណើរការវិវត្តន៍ជាវិជ្ជមាននៅកម្ពុជាដែលបញ្ជាក់ថាសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានកកើតឡើង។ ការផ្លាស់ប្តូរពីសង្គ្រាមស៊ីវិល និងការឆ្ពោះទៅរកកិច្ចសហប្រតិបត្តការថ្នាក់តំបន់ និងអន្តរជាតិនៃសិទ្ធិមនុស្សបានបង្កើតឲ្យមានបរិយាកាសដែលអំណោយផលខ្លាំងជាងនេះសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាក្នុងការទំនាក់ទំនងជាមួយសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាទូទាំងពិភពលោក។ ក្រៅពីនេះ ការបង្កើនលទ្ធភាពប្រើប្រាស់អ៊ីនធើណេត និងការរីកសាយភាយនៃប្រធានបទនេះបានធ្វើ ឲ្យព័ត៌មានអាចរកបាន និងឱកាសក្នុងការទំនាក់ទំនង។ ប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណេតបានធ្វើឲ្យអ្នកស្រលាញ់ភេទកម្ពុជាអាចទាក់ទងជាមួយអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាផ្សេងៗទៀត ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងទៅដល់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាទូទាំងសកលលោកមួយ និងលទ្ធភាពនៃការចូលរួម។

នៅឆ្នាំ២០០៣ សកម្មជនកម្ពុជា និងអន្តរជាតិបានចាប់ផ្តើម *កម្មវិធី 'មោទនភាព'* នៅភ្នំពេញដែលជាការប្រារព្ធឡើងប្រចាំឆ្នាំ និងការទទួលស្គាល់សិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដោយមានសកម្មភាពដូចជាមហោស្រពភាពយន្ត សិល្បៈបង្ហាញ និងការប្រមូលផ្តុំលក្ខណៈសង្គម និងស្របពេលជាមួយទិវាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងបុរសរួមភេទជាមួយបុរស។[68] នេះគឺជា*ព្រឹត្តិការណ៍មោទនភាពធំជាងគេ* នៅភ្នំពេញ នៅឆ្នាំ២០០៩ ដោយមានអ្នកចូលរួមជាង៤០០នាក់។ បន្ទាប់ពីជោគជ័យនៃព្រឹត្តិការណ៍នេះ អ្នកសម្របសម្រួលកម្មវិធីបានសម្រេចបង្កើត RoCK ។ គោលបំណងនៃក្រុមនេះគឺគាំទ្រ ពង្រឹង និងពង្រីកសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលមានស្រាប់នៅកម្ពុជា និងលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីបញ្ហា និងសិទ្ធិនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ អង្គការនេះចែកចេញជាក្រុមការងារ៤គឺ អប់រំសហគមន៍ សិទ្ធិ និងការតស៊ូមតិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ការគាំទ្រស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី និងគណកម្មការរៀបចំកម្មវិធីមោទនភាពឆ្នាំ២០១០។ ការបង្កើត RoCK បញ្ជាក់ពីការរីកលូតលាស់យ៉ាងច្បាស់លាស់សម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទនៅកម្ពុជា ដើម្បីចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងបុព្វហេតុសិទ្ធិមនុស្ស។

អង្គការ និងការផ្តួចផ្តើមដូចខាងក្រោមកំពុងចូលរួមចំណែកនៅក្នុងចលនានៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា:

- RoCK គឺជាក្រុមស្ម័គ្រចិត្តមិនរកប្រាក់កំរៃដែលមានគោលបំណងគាំទ្រអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាតាមរយៈការទទួលស្គាល់ និងការលើកកម្ពស់ភាពចំបាច់នៃសមភាព និងការគោរព ដោយមិន

[68]សូមមើល http://phnompenhpride.blogspot.com/។

គិតអំពីទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។[69] នៅដើមឆ្នាំ២០១០ RoCK បានបង្កើតក្រុមការងារស្តីពីសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដើម្បីជម្រុញ និងការពារសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ ក្រុមការងារនេះមានគោលបំណងជួយសង្គ្រោះអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាកម្ពុជាឲ្យរួចផុតពីការរើសអើង និងការរំលោភបំពានគ្រប់រូបភាព ទទួលបានការទទួលស្គាល់ពីភាពចម្រុះខាងផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ ព្រមទាំងបានដឹងពីសមភាពនៃសិទ្ធិជួបជុំគ្នាសម្រាប់មនុស្សដែលគេស្គាល់ថាជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។

- អង្គការសម្ព័ន្ធភាពខ្មែរប្រយុទ្ធនឹងជំងឺអេដស៍ (KHANA)[70] ដែលបង្កើតឡើងដំបូងនៅឆ្នាំ១៩៩៦ និងជាគម្រោងមួយនៃអង្គការសម្ព័ន្ធភាពអន្តរជាតិប្រយុទ្ធនឹងជំងឺអេដស៍បានបង្កើតប្រព័ន្ធទិន្នន័យពីការផ្តួចផ្តើមតូចៗនៅតាមមូលដ្ឋានដែលបានធ្វើការលើបញ្ហារបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។[71]
- មណ្ឌលសំចតមួយចំនួនអំពីបែបផែនជីវិតរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាក៏ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអ្នកគាំទ្រ ក្នុងស្រុក និងបរទេសចំពោះសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា។[72] បើទោះបីមានការ ប្តេជ្ញាចិត្តច្រើនបានបង្កើតឡើងសម្រាប់ក្រុមបុរសស្រលាញ់បុរសក៏ដោយ ក៏មានកិច្ចខិតខំប្រឹង ប្រែងមួយសម្រាប់ជួយស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីត្រូវបានបង្កើតឡើងផងដែរ។
- គេហទំព័រ 'Mstylekhmer'[73] កំពុងដំណើរការឆ្ពោះទៅការកសាងសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាតាមរយៈការផ្តល់នូវការគាំទ្រផ្នែកសង្គម និងព័ត៌មានទៅដល់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាទាំងមូល។
- មេតា ហៅ ដែលជាបារ និងរោងភាពយន្តមួយនៅភ្នំពេញ បានបញ្ចាំងកុនពីបញ្ហានៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជារៀងរាល់ខែ។
- *ក្លឹប MStyle* កំពុងជួយគាំទ្របុរសស្រលាញ់បុរស និងផ្តល់ឱកាសដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជួបពិភាក្សាគ្នាពីជីវិតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ។
- *កាហ្វេតាហ្សា* គឺហាងកាហ្វេ និងភោជនីយដ្ឋានមួយនៅភ្នំពេញទើបបើកថ្មី ដើម្បីផ្តល់នូវឱកាសច្រើនទៀតដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ជាពិសេសស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី ក្នុងការចែករំលែកបទពិសោធន៍របស់ពួកគេ។

អ្វីដែលជាភស្តុតាងនៅក្នុងដំណើរការវិវត្តន៍គឺថាការពិភាក្សាពីបញ្ហានៃស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នា គឺនៅឃើតជាងការពិភាក្សាអំពីបុរសដែលស្រលាញ់បុរសដូចគ្នា។[74] ក្រៅពីអង្គការអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា

[69] សូមមើល http://phnompenhpride.blogspot.com/ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមពីសកម្មភាពរបស់កម្មវិធីមោទនភាពរបស់ RoCK ។

[70] សូមមើល http://www.khana.org.kh/ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម។

[71] ឧទាហរណ៍មួយគឺសេវាសុខភាពសង្គមរបស់បុរស ដែលអាចរកបាននៅ www.khana.org.kh/images/OD/Men1.htm។

[72] សូមមើល ឧទាហរណ៍ "Cambodia Out" (www.cambodiaout.com/) និង "Queer Cambodia" (www.queercambodia.blogspot.com/)។

[73] Available at: www.mstylekhmer.com

ថ្នាក់តំបន់ Utopia Asia[75] ដែលបានផ្តល់នូវធនធានពីបញ្ហាស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នាជាមួយនឹងដៃគូការងារបុរសស្រលាញ់បុរស គេនៅមិនទាន់មានអង្គការស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីក្នុងស្រុកណាមួយបានដំណើរការនៅកម្ពុជានៅឡើយទេ។ នៅពេលដែល*បណ្តាញស្ត្រីសម្រាប់ការរួបរួមគ្នា* (ដែលជាអ្នកតំណាងតាមមូលដ្ឋាននៃអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទនៅភ្នំពេញ)បានគាំទ្រសិក្ខាសាលានៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលបានរៀបដំដោយ RoCK ។ គេទាមទារឲ្យមានគំនិតផ្តួចផ្តើមស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីឲ្យកាន់តែច្បាស់លាស់ថែមទៀត។

លើសពីនេះ សហគមន៍អ្នកមានភេទទីបីដែលបានចងក្រងឡើងដើម្បីធ្វើការប្រជុំរវាងអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងសារព័ត៌មាន ក៏មានតំណាងតិចតួចនៅក្នុងការពិភាក្សាតិចតួចដែលបានរៀបចំឡើងនៅកម្ពុជា។ បន្ថែមពីលើនេះ បញ្ហាភេទទីបីថ្មីៗនេះត្រូវបាន បញ្ជាក់អះអាងឡើងវិញដោយអ្នកស្រី សម សុធាវី ដែលជាសកម្មជនម្នាក់ដែលមិនត្រឹមតែធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់សិទ្ធិស្ត្រីរកស៊ីផ្លូវភេទប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងធ្លាប់បានរងគ្រោះនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ក្នុងនាមជាស្ត្រីមានភេទទីបី និងគឺជាអ្នកដំបូងដែលបានដាក់បណ្តឹងអំពីការរំលោភបំពានផ្នែកយេនឌ័រទៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា។[76]

ទិដ្ឋភាពសង្គមនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា

ជីវិតសង្គមរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅភ្នំពេញ និងខេត្តសៀមរាបគឺជាអ្វីដែលអាចគេពិពណ៌នាថាជាបរិយកាសសង្គមមានភាពស្និតរមួតសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ នៅខណ:ដែលនេះអាចនាំប្រជាជនឲ្យជឿថាអ្នកជំនាន់ក្រោយមិនមានអារម្មណ៍ភ័យខ្លាចក្នុងការលាក់លៀមពីផ្លូវភេទរបស់ពួកគេប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនអាចត្រឹមតែបានបង្ហាញនូវផ្លូវភេទរបស់ពួកគេនៅក្នុងបរិយាកាសជិតស្និតណាមួយប៉ុណ្ណោះ។ មនុស្សភាគច្រើនត្រូវមានជីវិតរស់នៅពីរ គឺមានភាពរីករាយនៅក្នុងបាររបស់បុរសដែលស្រលាញ់បុរស នៅពេលដែលត្រូវរក្សានូវរូបរាងដែលមានផ្លូវភេទផ្សេងនៅកន្លែងសាធារណ:នៃជីវិតរបស់ពួកគេ។

ខ្សែភាពយន្តកម្ពុជាដែលផ្តោតលើមនុស្សស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានចាប់ផ្តើមកើតឡើង និងបានធ្វើឲ្យលេចឡើងនូវអត្តសញ្ញាណនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចក្នុងដើម្បីធ្វើការបញ្ជ្រាប។ នៅពេលដែលស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នា និងបញ្ហារបស់ពួកេគមានការមើលឃើញតិចតួចនៅកម្ពុជា ខ្សែភាពយន្តខ្មែរមួយដែលទើបតែផលិតនាពេលថ្មីៗនេះមានចំណងជើង *ខ្ញុំជាអ្នកណា?* បានរៀបរាប់អំពីរឿងរ៉ាវស្នេហា

---

[74] មេហាន ឡេវីស *ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នាកម្ពុជាមិនមានព័ត៌មានសុខភាពផ្លូវភេទ។* ការចេញផ្សាយដែលគ្មានកាលបរិច្ឆេទ។ អាចរកបាននៅ http://healthdev.net/site/post.php?s=6671។

[75] សូមមើល http://www.utopia-asia.com/។

[76] អេនឌ្រូ នេត *សាលាក្តីខ្មែរក្រហមមិនបានបិទបាំងការរំលោភបំពានផ្លូវភេទ* *Inter Press Service* ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ៨ កញ្ញា ២០០៨។

រវាងស្ត្រីពីរនាក់។[77] ដោយសារតែចំណាងជើងនៃរឿង ការបើកសម្ពោធខ្សែភាពយន្តនេះបានធ្វើឲ្យមានការភ្ញាក់ផ្អើលយ៉ាងខ្លាំងដែលបានទាក់ទាញអ្នកទស្សនាច្រើនជាង៥០០០នាក់នៅក្នុងសប្តាហ៍ដំបូងនៅតាមរោងកុន។[78]

នៅខណៈពេលដំណើរការវិវត្តន៍ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើទទួលបានការលើកទឹកចិត្ត គេត្រូវកត់សម្គាល់ផងដែរថា ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនដែលរស់នៅតំបន់ជនបទមិនបានដឹងពីដំណើរវិវត្តន៍នេះដែលបានកើតឡើងនៅភ្នំពេញ ឬតាមសហគមន៍លើប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណែត។ ហេតុដូច្នេះ ការងារច្រើនទៀតត្រូវចាំបាច់ធ្វើ ហើយត្រូវប្រើប្រាស់យុទ្ធសាស្ត្រខុសៗគ្នាដើម្បីបានគ្របដណ្តប់ទៅដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅតាមខេត្ត។ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា តាមរយៈគម្រោងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា សង្ឃឹមថានឹងធ្វើការរួមគ្នាជាមួយក្រុម និងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដើម្បីលើកកម្ពស់សិទ្ធិ អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាច្រើនថែមទៀតនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា។

[77] ខ្ញុំជាអ្នកណា?(១៩៩៩) ត្រូវបានផលិត និងដឹកនាំរឿងដោយអ្នកស្រី ពាន់ ភួងបុប្ផា។
[78] លឹម សៀងហេង *ខ្ញុំជាអ្នកណា? ធ្វើឲ្យបញ្ហាភេទដូចគ្នាមានលក្ខណៈជំហា* សារព័ត៌មាន ឌឹ ភ្នំពេញបុស្តិ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី ២៧ មេសា ២០០៩។

៦. សន្និដ្ឋាន

អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាជួបប្រទះនូវការរំលោភបំពាន និងការរើសអើងជាច្រើនរូបភាព។ ការប្រតិបត្តិរបស់សង្គមទៅលើក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានន័យថាមនុស្សជាច្រើនត្រូវបានបង្ខំឲ្យរៀបការ និងមានកូន ដែលពួកគេអាចរស់នៅ ឬមានទំនាក់ទំនងណាមួយដែលខ្លួនឯងចង់បាន។ អ្នកដែលបានបើកជំហាថាជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាប្រឈមមុខជាមួយការមិនរាប់រកពីក្រុមគ្រួសារ និងគ្មានបណ្តាញគាំទ្រ ឬការគាំទ្រផ្នែកសេដកិច្ច ហើយតែងតែងាយរងគ្រោះថែមទៀត។ នៅពេលដែលអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជួបប្រទះការរំលោភបំពាន អ្នកដែលពួកគេអាចពឹងពាក់បានមានដូចជាប៉ូលីសតែងតែមិនមានការចាប់អារម្មណ៍ ឬបានពាក់ព័ន្ធនឹងការបំពានផងដែរ។ ការណ៍ដែលថាសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ទាបលើក្នុងរបៀបវារៈសិទ្ធិមនុស្សបច្ចុប្បន្ននៅកម្ពុជាបានធ្វើអោយបញ្ហាកាន់តែអាក្រក់ទៅៗ។

ដោយសារកង្វះខាតព័ត៌មាន និងការគាំទ្រដែលអាចមានការចាំបាច់ត្រូវវាយតម្លៃអំពីស្ថានភាពអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន តាមរយៈការចងក្រងករណីរំលោភបំពាន និងការរើសអើង និងនាំឲ្យក្រុម និងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាទាំងអស់បានជួបគ្នា។ ព្រមជាមួយនឹងការតស៊ូមតិដើម្បីទទួលបានការទទួលស្គាល់ និងការការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា គេសង្ឃឹមថានឹងមានការផ្លាស់ប្តូរយៈពេលយូរអង្វែងនៃស្ថានភាពអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការធ្វើឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរគឺជាដំណើការមួយជំហានម្តងៗ។ ដំណាក់កាលទី១គឺផ្តួចផ្តើមការពិភាក្សាអំពីសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងបញ្ហាទាំងឡាយ។

គម្រោងសិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៃមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានឹងនាំអោយមានការជួបប្រជុំគ្នារវាងក្រុម និងអ្នកស្រលាញ់ ភេទដូចគ្នាជួបគ្នា ព្រមទាំងផ្តល់ជាយន្តការសម្រាប់ការចងក្រងឯកសារ និងទទួលបានព័ត៌មានអំពីករណីរំលោភ បំពានដែលបានកើតឡើងនៅកម្ពុជា។ នៅខណៈពេលដែលរបាយការណ៍មិនបានផ្តល់នូវយុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីធ្វើការតស៊ូមតិសម្រាប់សិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ការពិចារណាអំពីយុទ្ធសាស្ត្របែបនេះដោយផ្អែកលើការស្រាវជ្រាវនិងបទពិសោធន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានឹងបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃគម្រោងនេះក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំ។ តាមរយៈគម្រោងនេះ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានឹងព្យាយាមដើរតួសំខាន់ក្នុងការផ្តល់អំណាចដល់ក្រុម និងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាក្នុងការតស៊ូមតិឲ្យស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាមានភាពល្អប្រសើរ។ មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជានឹងធ្វើការណែនាំពីបញ្ហានៃការទទួលស្គាល់សិទ្ធិមនុស្សទៅដល់សង្គម និងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងជម្រុញឲ្យមានការពិភាក្សាអំពីបញ្ហានៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ មនុស្សគ្រប់គ្នាមានសិទ្ធិ និងសេរីភាពពីការរើសអើង និងមានសិទ្ធិ

ស្មើគ្នា។ អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមិនមានអីខុសប្លែកទេ។ សិទ្ធិអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាគឺជាសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០

៧. ឯកសារយោង

ច្បាប់កម្ពុជា

ច្បាប់

រដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ១៩៩៣ និងធ្វើវិសោធនកម្មឡើងវិញ)

ច្បាប់ការងារនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (១ឆ្នាំ១៩៩៧)

ច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ (ឆ្នាំ១៩៨៩)

សេចក្តីសម្រេច

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សេចក្តីសម្រេចលេខ ០៩២/០០៣/២០០៧ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧

ច្បាប់ថ្នាក់តំបន់

សន្និបាតអង្គការសហរដ្ឋអាមេរិច *សេចក្តីសម្រេចលេខ ២៨៣៥៖ សិទ្ធិមនុស្ស ទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ* (AG/RES. 2435 (XXXVIII-O/08)) ដែលត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី៤ នៅថ្ងៃទី៣ មិថុនា ២០០៨។

ច្បាប់ និងលិខិតូបករណ៍អន្តរជាតិ

អនុសញ្ញា និងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ

សន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ *សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស* ដែលត្រូវបានអនុម័ត និងប្រកាសឲ្យប្រើប្រាស់ដោយសេចក្តីសម្រេចនៃសន្និបាត 217A (III) ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨។

សន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ *កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ* ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយសេចក្តីសម្រេចនៃសន្និបាត 2200A (XXI) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦។

សន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ *កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌* ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយសេចក្តីសម្រេចនៃសន្និបាត 2200A (XXI) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦។

(A/63/635). ថ្ងៃទី ២២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។ អាចរកបាននៅ http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/667/99/PDF/N0866799.pdf?OpenElement។

ច្បាប់ករណី និងសេចក្តីសម្រេច

គណៈកម្មការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ *ទស្សនៈនៃគណៈកម្មការសិទ្ធិមនុស្ស តាមមាត្រា៥ វាក្យខណ្ឌទី៤ នៃពិធីសារជម្រើសស្តីពី កតិកសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ការទំនាក់ទំនងលេខ No. 488/1992: Toonen v. Australia* (CCPR/C/50/D/488/1992) ចុះថ្ងៃទី៤ មេសា ១៩៩៤។

លិខិតូបករណ៍អន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត

សន្និសិទ្ធិអ្នកសិក្សាច្បាប់អន្តរជាតិ យូកយ៉ាកាតា ឥណ្ឌូនេស៊ី ថ្ងៃទី ៦-៩ វិច្ឆិកា ២០០៦ *គោលការណ៍យូកយ៉ាកាតា ស្តីពីការអនុវត្ត ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលទាក់ទងទៅនឹងទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ* ចុះថ្ងៃទី ២៦ មិនា ២០០៧។ អាចរកបាននៅ http://www.yogyakartaprinciples.org/principles_en.pdf។

អ្នកតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍ប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិនៃប្រទេសអាហ្សង់ទីន ប្រេស៊ីល ក្រូអាត បារាំង ហ្គាបុង ជប៉ុន ហូល្លង់ និងន័រវែស *លិខិតចុះថ្ងៃទី ១៨ ធ្នូ ២០០៨ ពីអ្នកតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍ប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិដូចជាអាហ្សង់ទីន ប្រេស៊ីល ក្រូអាត បារាំង ហ្គាបុង ជប៉ុន ហូល្លង់ និងន័រវែសថ្លែងនៅសន្និបាត* (A/63/635) ថ្ងៃទី ២២ ធ្នូ ២០០៨។ អាចរកបាននៅ http://www.sxpolitics.org/wp-content/uploads/2009/03/un-document-on-sexual-orientation.pdf។

អ្នកតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍នៃប្រទេសប្រេស៊ីលប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ *សេចក្តីព្រៀងដំណោះស្រាយស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងទំនោរផ្លូវភេទ* (E/CN.4/2003/L.92)ចុះថ្ងៃទី១៧ មេសា ២០០៣។ អាចរកបាននៅ http://ilga.org/ilga/en/article/406។

អត្ថបទលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណេត

អឹស បាបារ "*ឃែនឌ័រចំរុះ៖ អត្តសញ្ញាណភេទទីបីពីប្រុសទៅស្រី និងកម្មវិធីអេដស៍នៅកម្ពុជា*" *ឃែនឌ័រ និងអភិវឌ្ឍន៍ ខួបទី១៤ លេខ ២ ខែកក្កដា ២០០៦ ទំព័រទី ២៦០។*

ប្រោន ដេវីដ "*បង្កើតកន្លែងសម្រាប់ទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់ឃែនឌ័រនៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ: សេចក្តីណែនាំអំពីគោលការណ៍ យូកយ៉ាកាតា*" Michigan Journal of International Law នារដូវក្តៅ ឆ្នាំ២០១០ ៣១:៤, ទំព័រទី៨៤២។

អត្ថបទសារព័ត៌មាន

ហ្វូលមែន ហ្សូល "*ព្រឹត្តិការណ៍មោទនភាពនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានគោលបំណងលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង*" សារព័ត៌មានឌី ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១២ ឧសភា ២០០៩។

លឹម សៀងហេង "*ខ្ញុំជាអ្នកណា? ធ្វើឲ្យបញ្ហាភេទដូចគ្នាមានលក្ខណៈធំហ*" សារព័ត៌មាន ឌី ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២៧ មេសា ២០០៩។

គាំ ទិវា និងម៉េង ហឿង "ដូចៗគ្នា ប៉ុន្តែរៀបការបាន" សារព័ត៌មាន ឌី ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍៖ ឡៃហ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២២ កញ្ញា ២០១០។ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/index.php/2010092242205/LIFT/same-same-but-married.html។

គាំ ទិវា និងម៉េង ហឿង "អាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នា៖ មិនខុសច្បាប់ទាំងស្រុងទេ" សារព័ត៌មាន ឌី ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍៖ ឡៃហ៍ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២២ កញ្ញា ២០១០។ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/index.php/2010092242205/LIFT/same-same-but-married.html។

ស្តីលើស អាឡិច "មហាក្សត្រដែលមានអាយុ៨១ឆ្នាំ និងមានកូន១៤នាក់និយាយថាខ្ញុំមិនមែនបុរសស្រលាញ់បុរសទេ " សារព័ត៌មាន ដេលី តេលេក្រាហ្វ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី២៥ កុម្ភៈ ២០០៤។ អាចរកបាននៅ http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/cambodia/1455293/Im-not-gay-says-81-year-old-monarch-with-14-children.html។

របាយការណ៍

បែតុន មីរ៉ា និងអ៊ីវែន ហ្គុងសាលេស ហ្វីហ្គោរ្យូ *ការកំនត់ឃែនឌ័រ និងអំពើសិង្សាលើបុរសស្រលាញ់បុរស និងអ្នកភេទទីបី៖ គោលនយោបាយអនុសាសន៍សម្រាប់សេវាកម្មថែទាំជំងឺអេដស៍* វ៉ាស៊ីនតោន ឌីស៊ី USAID ២០០៦ ។

តេអូដូរ អាំប្រូស៊ីអូ ខាតាឡា. ខា សុវណ្ណារ៉ា និង ជីរ៉ាត វ៉ាន់ មូរីក *ចេញពីស្រមោលៈ អាកប្បកិរិយារួមភេទពីបុរសទៅស្ត្រីនៅកម្ពុជា* (ភ្នំពេញៈ អង្គការខាណា/សម្ព័ន្ធអង្គការអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងជម្ងឺអេដស៍ ២០០៣)។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស *នៅតាមដងផ្លូវៈ ការឃុំឃាំងដោយគ្មានមូលហេតុច្បាស់ និងការរំលោភបំពានផ្សេងទៀតលើអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទនៅកម្ពុជា*។ វ៉ាស៊ីនតោន ឌីស៊ី អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ខែកក្កដា ២០១០។

ជែនគីន ខារ៉ូល *អំពើហិង្សា និងភាពគ្រោះថ្នាក់នៃជំងឺអេដស៍ក្នុងចំណោមអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទនៅភ្នំពេញ* កម្ពុជា។ វ៉ាស៊ីនតោន ឌីស៊ី USAID ២០០៦។ អាចរកបាននៅ http://www.hivpolicy.org/Library/HPP001702.pdf។

ខា សុវណ្ណារ៉ា និង គ្រីស វ៉ែត *បុរសដែលរួមភេទជាមួយបុរសនៅកម្ពុជាៈ ភាពងាយរងគ្រោះនៃជម្ងឺអេដស៍ ការពេបជ្រាយ និងការរើសអើង* (ភ្នំពេញ គោល នយោបាយ/ USAID ២០០៤)។

គីរ៉ែន សាន់ អេនរីគេ និងម៉ារី ខាវ៉ា *សៀវភៅណែនាំការពារសម្រាប់អ្នកការពារអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា* ។ ប្រ៊ុយសែល ការការពារអន្តរជាតិ ២០១០។

មីឆេ រ៉ូដូហា និង សារ៉ា ហាសី *អាកប្បកិរិយារួមភេទភេទ ជម្ងឺកាមរោគ និងមេរោគអេដស៍ក្នុងចំណោម បុរសដែលរួមភេទជាមួយបុរសនៅភ្នំពេញ កម្ពុជា ២០០០* (ភ្នំពេញៈ អង្គការសុខភាពគ្រួសារអន្តរជាតិ/ USAID ២០០២)។

ផុង តាន *កម្មវិធីបង្ការជំងឺអេដស៍ៈ ការសិក្សាអំពីការួមភេទរវាងបុរសទៅបុរសនៅកម្ពុជា* ។ ភ្នំពេញ អង្គការ UNESCO ២០០៨។ អាចរកបាននៅ http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001630/163077E.pdf។

ឯកសារលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណេត

អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ *អង្គការសហប្រជាជាតិៈ សន្និបាតស្តីពីទំនោរផ្លូវភេទ និងការកំនត់យែនឌ័រ។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍អំណះអំណាង អំពីការសន្យានៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស* (AI Index: IOR 41/045/2008) ចុះថ្ងៃទី ១២ ធ្នូ ២០០៨។ អាចរកបាននៅ http://www.amnestyusa.org/document.php?id=ENGIOR410452008។

សារព័ត៌មានប៊ីប៊ីស៊ី "ព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជាគាំទ្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នា" ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២០ កុម្ភៈ ២០០៤។ អាចរកបាននៅ http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/_3505915.stm។

ក្រុមប្រឹក្សាអន្តោប្រវេសន៍ និងជនភៀសខ្លួនកាណាដា *ព័ត៌មានប្រុសស្រលាញ់ប្រុស នៅអាស៊ីដោយអង្គការ Utopia ៖ គណបក្សរាជានិយម កម្ពុជាចែចង់អ្នកបោះឆ្នោតភេទទីបី*។ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២០ កក្កដា ២០០៣។ អាចរកបាននៅ http://www.utopia-asia.com/unews/article_2003_07_20_210927.htm។

ក្រុមប្រឹក្សាអន្តោប្រវេសន៍ និងជនភៀសខ្លួនកាណាដា ប្រទេសកម្ពុជា៖ *ការប្រព្រឹត្តិនៃការរួមភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា៖ ច្បាប់ទាក់ទងនឹង ការរួមភេទដូចគ្នា និង ការកើតមានអង្គការសិទ្ធិបុរសស្រលាញ់បុរសដូចគ្នា* ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១៤ សីហា ២០០៣។ អាចរកបាននៅ http://www.unhcr.org/refworld/docid/403dd1fd4.html។

Integrated Regional Information Network (IRIN), *កម្ពុជា៖ ផ្តោតលើបុរសរួមភេទជាមួយបុរស និងការរីករាលដាលនៃជំងឺអេដស៍* ចេញផ្សាយថ្ងៃទី៣ មករា ២០០៧។ អាចរកបាននៅ http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=62964។

ឡេវីស មេហាន *ស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីកម្ពុជាមិនមានព័ត៌មានសុខភាពផ្លូវភេទ។* ការចេញផ្សាយដែលគ្មានកាលបរិច្ឆេទ។ អាចរកបាននៅ http://healthdev.net/site/post.php?s=6671។

នេត អេនគ្រូ "*សាលាក្តីខ្មែរក្រហមមិនបានបិទបាំងការរំលោភបំពានផ្លូវភេទ*" *Inter Press Service* ចេញផ្សាយថ្ងៃទី៨ កញ្ញា ២០០៨។

យេរី ត្រាំបាត់ *ពុទ្ធសាសនា និងការរួមភេទ*។ អត្ថបទលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធើណេត ដែលគ្មានកាលបរិច្ឆេទ។ អាចរកបាននៅ http://www.enabling.org/ia/vipassana/Archive/T/Trembath/buddhismAndHomosexualityTrembath.html។

សារព័ត៌មានរ៉យទ័រ *សម្តេច ហ៊ុន សែនរងការរិះគន់ដោយសារកាត់កាលកូនស្រី* ចេញផ្សាយថ្ងៃទី៣១ តុលា ២០០៧។ អាចរកបាននៅ http://www.reuters.com/article/idUSBKK11415620071031។